

VÄLIS- EESTI

Sydney eestlased väljasõidul (v. lhk. 21).

ALMANAK № 2. 1934

A-S. VENNAD KIMBERG

TRAADI- JA NAELAVABRIK

TEL. 448-17

LADU NUNNE T. 16

TEL. 448-17

Latinaelad, papi-, pleki-, haak-, vormi-, saapanaelad, kõiksugu erinaelad ja rattaneed. **Traati** haljast, põletatud, tsingitud, vasetatud, okastraati ja **vedrutraati**.

A/S. „EESTI REISIBÜROO“

Peakontor: Tallinn, Kinga 3. Tel. 433-20.

Osakonnad: Tartu, Suurturg 7. Tel. 3-72.

Pärnu, Endla majas, RÜÜTLI tn. Tel. 1-13.

Telegrammi aadress: ERBO, TALLINN ehk TARTU.

Raudteepiletite müük:

- a) Kodumaa kõikidesse jaamadesse;
- b) Välismaa kõikidesse Euroopa ja teiste mandrite suurematesse linnadesse.

Laevapiletite müük:

- a) Kõikide kodumaa ja Baltimere liinidele;
- b) Ookeanilaevade piletid inglise, saksa, prantsuse, rootsi, hollandi, itaalia ja ameerika laevaliinidele kõikide maailmaosade suurimasse sadamaisse.

Rahavahetus ja valuuta ost-müük reisijatele.

Välismaa passide ja viisumite muretsemine.

Ringreisupiletid turistidele terves Euroopas.

Öhusõidupiletid „Aero“, „Derulft“ ja „Lot“ liinidele.

Kohalikkude omnibussi liinide piletid o-ü. „Mootor“ ja teised.

Kodumaa nahkasjade müük reisijatele ja turistidele.

NÕUAHDED JA ARVESTUSED REISUDE KOHTA TASUTA.

VÄLIS-EESTI

ALMANAK

1934. A.

II

6. AASTAKÄIK

Kodumaale!

*Mu kohal helged sinitaeva hüved,
mu jalge all on must ja muhe muld,
mu ümber kase lumivalged tüved
kui inimese puhta hinge kuld.*

*See maa, ta põllud, aasad, metsad, meri —
ei teistega või ma neid võrrelda;
ta pinda jootnud kangelaste veri
ja nüüd ta vabalt võib meil õitseda.*

*See kauni maa eest tuleb seista valvel,
ta on mu kallis Eesti kodumaa.
Siin seisán ma, pead longu lastes palvel:
Mu maad ja rahvast Jumal õnnista!*

Peeter Grünfeldt.

Kuidas ei tohiks alustada eestlane teekonda võõrsile asumiseks.

Tung iseseisvusele ja väljarändamine. — Neli käsku väljarändajaile. — Kurbi kogemusi väljarändajaist Marokosse.

Dr. R. PEETS, E. W. aukonsul Marokos.

Oma kodu, oma iseseisva eluaseme loomine on kultuurinimesele saanud vajaduseks. Iseseisvuse tunne on eestlase kaunimaks iseloomu jooneks. Meie ajalugu kõneleb alati eestlase suurimast ihast — püüdest iseseisvusele. Eesti rahva minevik ja olevik tõestavad väga kujukalt selle tungi olemasolu. Võitlus vabaduse eest ja iseseisvus on selle tungi ilusamaks tulemuseks. Oleme samuti tunnistajaiks, kuidas hiljem iga pisutki mõtleja talusulase kõrgeimaks sihiks oli hoolega kõrvalepandud kopikaga muutada ise peremeheks: alul kuskil soovetel rentnikuks, hiljem aga tihti pärisperemeheks. Sama iseseisvuse iha on end ilmutanud ka muudel aladel töötavate ja teotsevate eestlaste juures. Jooksupoisist kaupmehe selliks, sellist poeomanikuks jne. Tung iseseisvusele süveneb tänapäeva eestlase juures veelgi kiiremalt, leides toetust oma enda loodud vabariigi asutisil.

Muutlikud ajad aga on külinud varemalt nii kannatliku eestlasegi hinge pisut kärsitust. Kaasaegne kodumaalane soovib omandada iseseisvuse mitte aastate vältel sulasena teenides, vaid nii rutu kui vähegi võimalik. Ta on saanud teadlikuks muude rahvaste elust-olust, nende sagedasest heast käekäigust juba varajases meheas. Ja see teadmine muudab muidu rahuliku eestlase närviliseks.

Loonud iseseisva riigi, peaksime olema arvamisel, et nüüd ka iseseisva elu korraldamine kodumaal on igaühele kergem teostada kui varematega aegadel. Tegelikult see nõnda osutubki. Raskusi võib tekkida vaid teatavil juhul, kus inimene ei taha loobuda valitud elukut-

sest ega teda vahetada mõne uue alaga, mille järele rohkem nõudmist.

Sarnane elukutse vahetamise võimalus ei olene aga alati mitte isikust. Vahel astuvad sageli mitmesugused välismõjud, mis kipuvad ületama inimese jõutagavara. Ja siit saab tihti alguse mõte: ära siit, ära kodumaalt, kus kõik mul ebaõnnestunud, ära kaugele võõrsile, kus laiuvad kulla- ja teemandiväljad. On veel üks teine liik võõrsile igatsejaid. Need on aetud puht uudishimust, et näha, kuidas maailm teisel pool silmapiiri välja näeb. Paigalpäsimatud, seiklejad.

Kui vanasti väljarändaja omas töötaset ja reisiraha, võis ta olla kindel edusse uuele kodumaale jõudes. Praegu aga on olukord muutunud. Kõikjal on tunginud masin, tõrjudes eemale inimese tööjõu. Tööpuuduse vastu võitlemise otstarbel on peaaegu kõik riigid asunud looma kitsendavaid määrusi välismaalastele. Nõnda satub tänapäeva väljarändaja silm silma vastu mitmesuguste takistustega. Vähe on vaid heast tahtest ja reisirahast. Tundub, et palgaline inimene ei tohi enam üldse hellitada mõtet lahkuda kodumaalt. Sest temale ei anta lihtsalt tööloobu võõrsil. Iseseisvalt teotsejad käsitöö, kaubitsemise ja muudel sarnastel aladel osutuvad tööloa saamisel alati eesõigustatud seisukorras. Kuid siin võivad tekkida muud raskused, millele samuti tuleb mõelda varakult. Tuleb omada kõigepealt tagavarakapitali, et võida muretult üle elada asumise perioodi, tarvitajaskonna tekkimise aja. On ju teada, et uustulnukile vaadatakse alul ikka üleöla, olgu millise rahvuse juures tahes. Kõikjal ollakse sinust tar-

gemad ja paremad. Olukord muutub asuja kasuks alles siis, kui ta on jõudnud tõestada vähemalt oma mõistuse ühesugust taset naabruskonnaga. Aga senini on vaja kannatlikku meelt ja — raha. Sellele, kes ei oma ei esimest ega viimast, jäävad nägemata mitte ainult „kulla- ning teemandiväljad”, vaid ka lihtne igapäevane leib.

Iga välja rännata soovija peaks enne teekonna alustamist läbi arutama ja vastust otsima järgmistele küsimustele:

1) Kas on luba töötada asumismaal minu erialal? Kas tunnen kõik asumistingimused?

2) Millised on asumismaa kliimatili-
sed olud?

3) Kas olen küllalt vastupidav, et taluda võõrast keelt ja alguses tihti ebasõbralikku võõrast meelt ning koduse seltskonna puudumist?

4) Milline on minu kassa seis?

Kahjuks jääb liigagi tihti üks või teine neist küsimusist väljarändajale silmapaari vahele. Kord otsustatud sõita, ollakse kärsitu aegaröövivaid andmeid koguda. Kuid halvasti ettevalmistunud väljarändajat ootavad vägagi soovimata ebamugavused. Hingepiin ja ebaõnnestumine võõrsil osutuvad tihti lohakuse järelduseks. Peab veel kordama, et otse lubamatu on rutata praegusel ajal võõrsile ükskõik millise hinna eest.

Marokosse rändajaist, näiteks, on üle poole neid, kes kodus viibides mõne ülalmainitud küsimusega pole arvestanud. Siinkohal olgu toodud näited, kuidas võõrsile asuma ei peaks meie inimesed:

Üliõpilane, alustanud reisi Marokosse vähese rahaga, ei pääse edasi Austriast. Õppimine Tartu ülikoolis muutunud võimatuks ainelistel põhjustel ja temal tekkinud mõte luua iseseisvalt elu Marokos. Maroko tööolusid ja tingimusi tundmata asub noormees peaaegu rahata teele. Ta palub minult abi edasisõiduks.

Üks järgmine kord osutub konsulaa-
dile saabunud kirjade hulgas ümbrik, mis kannab ühe Maroko linna vangla

templit. Kirjutajaks on keegi noormees, kes kuuldes Maroko kliima tervendavast mõjust kopsudele, on lunastanud kodumaal metsatööl kogutud viimaste kopikatega välispassi. Teel postkaartide müümisega on ta jõudnud ausal viisil Marseille'sse. Seal peale algab seiklemine. Ta vangistatakse Marokos kui ulalusetu ja rahata isik, mõistetakse kuuks vangi ja kaheks aastaks maalt välja. Ka see noor inimene asus teele parima lootusega tulevikku, soovides iseseisvalt oma noort elu alal hoida tervisele soodsaimais kliimatingimuses. Kuid halvasti ettevalmistatuna oli ta sunnitud murtuna koju tagasi pöörduma.

Üks abielupaar kodumaalt, omades tahte tulla asutama Marokos kompveki-
tööstust, jõuab õnnelikult Marseille'sse. Seal aga sõandavad saata mulle kirja, paludes raha reisi jätkamiseks. Et neil inimestel soov oli avada kohale jõudes tööstust, siis ei oleks loomulikult piisanud vaid reisirahast. Õnneks on nemad kahekesi, ja pettumuse tunne kergem kanda.

Mainitud juhtumid ei ole ainsad minu lühiajalises konsulipraktikas. Ja kindlasti ei osutu Marokosse asujad ainsaks ettevaatamatuiks.

Ka tervist otsijaile pakub Maroko tihti ebameeldivaid üllatusi, kui ei koguta andmeid sinse kliima kohta. On neid, kes soovivad koduse suvepuhkuse Marrakechi oasis mööda saata, aimamata, et liivatuusid 48-kraadilise C. kuumuse juures pole kaugeltki lõbuasi. Jaanuari-veebruari kuul siiatõttajad loodavad eest leida peaaegu troopilise kuumuse, unustades täielikult laiusekraadid. Järgneb loomulikult pettumus, tingitud aja ja koha ebaõigest valikust.

Minu kui E. V. ametliku esindaja soov oleks näha võõrsile asujate kaasmaalaste hulgas inimesi, kes oma elu loomisega aitaksid kaasa Eesti väarikale tutvustamisele. Meie kallist kodumaad kui iseseisvat riiki õpitakse tundma välismail sedamööda, kuidas meie ise eestlastena suudame teda esitada ausa ja mehise tegevusega.

Marrakech, M a r o k o.

Eestlased võõrasteleegionis.

Saatuse võõraslapsed Prantsuse asumaade kaitsmisel. — Legionääride raske elu ja teenistus. — Legionääri tähelepanekuid pärismaalaste elust ja kommetest.

Legionäär E. JOHANSON.

Pole vist palju neid, kes poleks kuulnud Prantsuse võõrasteleegionist. See on sõjaväeline üksus, mis on koostatud kõigisse maailma rahvustesse kuuluva test sõduritest. Enamuses on need inimesed, kes on oma kodumaalt põgenenud mingi kuriteo pärast, või kes on elus mingi raske pettumuse osaliseks saanud, mis neid sunnib katkestama sidemed muu maailmaga, või inimesed, kes nõrga iseloomu tõttu on põhja läinud ja pole suutnud jälle tõusta. Võõrasteleegion võtab vastu kõiki, kel vastav soov, ilma pärimata, mis ajab inimest tema hõlma. Siin on prantslasi, sakslasi, poolakaid, venelasi, itaallasi, soomlasi, lätlasi jne. jne. Eestlasi olen leegionis kohanud neljakümne ümber.

Võõrasteleegioni kasutatakse Prantsuse valitsuse poolt võitluseks pärismaalastega ja korrapidamiseks Prantsuse asumaaades Aafrikas, peamiselt Alžiiiris, Tuniisis ja Marokos. Elu leegionis pole kaugeltki mitte kadestamisväärne. Distsipliin on kõva ja karistused õige valjud — teisiti olekski muidugi raske seda kirjut peret vaos hoida.

Päevane kava leegionis on järgmine: tõusta tuleb hommikul kell pool 6. Kella poole 7-ks peab olema kasarm korras, põrand pestud ja hommikueine söödud — see koosneb $\frac{1}{4}$ liitrist mustast kohvist, 125 gr. valgest leivast sardiinidega ja tükist schokolaadist. $\frac{1}{2}7$ algab õppus, mis kestab $\frac{1}{2}11$ -ni. Siis antakse igale mehele $\frac{1}{4}$ liitrit veini ja 600 gr. leiba (see on terve päeva portsjon) ja lõunasöögiiks suppi, liha või kala, putru, ja magusaks roaks 1 apelsin või banaan või keedetud riisi schokolaadiga ja lõpuks tass kohvi. $\frac{1}{2}11$ -est kuni $\frac{1}{2}2$ -ni on puhkeaeg, siis algab jälle õppus, mis kestab $\frac{1}{2}6$ ni. Igale 50-minutilisele har-

jutusele järgneb 10-minutiline puhkus. $\frac{1}{2}6$ on õhtusöök, mis koosneb enamasti samadest toitudest nagu lõunagi. Peale õhtusööki on sõdurid vabad ja võivad minna kuhu tahavad, välja arvatud need, kel juhtub olema vahiteenistus. Oma riided ja pesu peavad sõdurid ise oma vabal ajal pesema, ja enamasti tehakse seda kas öhtul või lõunatunnil. Kell 9 peavad olema kõik jälle kasarmus, kui pole just palutud ööluba. $\frac{1}{2}10$ puhub pasunamees kena lookese — see on signaaliks, et kõik tulevad kustutada. Üldse antakse pasuma puhumisega signaali söögiaegadeks, kogumise aegadeks, vaba aja alguseks jne. Ja torkab silma asjaolu, et „supi“ ja vaba aja signaalid jäävad uustulnukile kohe meele, kui rumal ta muidu ka ei ole, kuna kogumise signaalid mõnele veel aastatepikkuse teenistuse aja järele võõrad on.

Kõik päevad on teineteise sarnased, ainult suvel kuumal ajal kestab õppus lühemat aega ja pühapäevadel ja riigi pühadel on toit parem ja veini antakse rohkem.

Nädalas kord on laskeharjutus püssidest ja kuulipildujaist, samuti on kord nädalas marssimismanööver, mil ära käiakse 20—30 klm., kusjuures sõduril on terve varustus ligi. Sõjaranitsatesse topitakse: 1 khakiülikond, 1 paar pesu, 2 käte- ja 2 taskurätti, 1 kaelaside ja 3 harja (üks pesu, üks riide ja üks püssi puhastamiseks). Igale sõdurile antakse 4 m. pikkune tükk sinist flanelli, mis mässitakse ümber kõhu, et ära hoida kõhu venitamist (prantslaste leiutis), kuid paljud ei tarvita seda ja topivad selle ka oma ranitsasse. Ranitsa ümber pannakse väike vaip ja tükk presentti (6 tükki presentti moodustab telgi kuuele mehele), supikauss ja vahest ka paar

puuhalgu — supi keetmiseks. Padrunitaskutes on 120 padrunit, püss on muidugi ka ligi, samuti veepudel 2 liitri veega. Kogu see varustus kkaalub 35—40 klg. ja sellega tuleb ära käia 20—30 km., kusjuures iga 50-ne minutilise käimise aja järele tuleb 10 minutit puhkust. Kord aastas peetakse Alžiiris veel suur manööver, mis kestab rohkem kui üks kuu. Kõige pikem etapp, mille ise kaasa tegin ühes kahe teise eestlasega, oli 55 klm. Marssida tuli 15 tundi järjest, terve öö ja pool päeva. Öösel polnud väga viga, kuid päeval, kõrvetava päikese all, kus janu kustutamiseks polnud kuskilt vett saada — siis vandus nii mõnigi mees oma sünnipäeva ära.

Karistused on karmid ja määratakse vähemagi eksimuse eest. Väikesed karistused on toiduportsjoni vähendamine, kasarmu arest, kasarmu arest ühes öö veetmisega kartsas. Nende karistuste puhul palka ei vähendata, kuid kartsaga karistuse puhul võetakse palgast maha — 8-päevase kartsa puhul osa palgast, 15 päeva puhul — terve palk. Suuremate kuritegude puhul on karistuseks juba vangla Colomb-Bechar, Lõuna-Alžiiris, liivakõrve ääres. Selle vangla elust annab selge pildi vangla taga asuv surnuaed, nii et vist õigusega võrreldakse seda vanglat kuulsa Kuradisarega, kuhu saadetakse mõrtsukaid ja sunnitöölisi ja kust seni veel kellegi jalg pole tagasi tulnud, välja arvatud paar üksikut põgenemisjuhtumit viimaste aastate jooksul. Räägitakse siiski, et viimasel ajal on elu vanglas kergemaks muutunud. Põhjult selleks olevat annud inglise turistide kaebus Rahvasteliidule.

Pühapäeviti on vabad kõik, kel pole vahtkonna teenistust. Siis mängitakse jalgpalli jne. Palgapäeval on enamasti kõik purjus. Siis juhtub tihti skandaale siin ja seal. Kõige rohkem kannatavad lõbumajad. Palk juuakse harilikult viimase sendini maha, nii et sõduril on harva raha kirjamargi ostmiseks. Eestlased on ka enamalt jaolt kõvad alkoholi tarvitajad. Omavahel saavad nad hästi läbi. Korraga üheskoos olen neid näinud kõige rohkem kümnekond meest. Enamasti kannavad nad valenimesid.

Eestlased legionäärid, vahimeeskond.

Vasemalt paremale: Eesti venelane Stiegler, Paltser, Nurk, Alex. Peltike, Erich Johanson ja istumas Oskar Pinar.

Võorasteleegioni palgatakse sõdur 5-ks aastaks. Enne seda aega ei ole tal õigust leegionist lahkuda. Aukraadis tõusta on väga raske; peab olema oma teenistuses täiesti eeskujulik, et jõuda kapralini, kusjuures reamehe ja kaprali palga vahe on minimaalne. Seersant saab palka juba rohkem, kuid seersandini välja teenida on väga raske, selleks ei jatku viiest aastast, kui muidugi ei juhtu olema erakordseid aegu, kus erakordsete teenete eest võib ülendust loota. Eestlastest on ainult üks seersant. Ta on teeninud siin üle 10 a. Umbes kümme eestlast on kapralid. Peale 15-aastast teenistust on leegioni sõdur pensioniõiguslane. Reamees saab pensioni kuus 600 franki, kuna seersant saab üle 1000 frangi. Välismaalane ei saa aukraadis tõusta üle adjutant-chefi, enne kui ta pole astunud Prantsuse kodakondsusse. Venelasi on palju ohvitserideks, kuid nad on juba ammu Prantsuse alamad ja on olnud ka juba Venemaal ohvitseri aukraadis. Siis olevat olnud siin leitnandiks ka üks soomlane. Ingerlasest seersanti nägin korra ja see on ka ainuke mees oma rahva esindajana. Eestlasi on soomlastest ja lätlastest siin palju rohkem. Millest see tuleb, ei tea. Prantsuse alamaks saab 3-aastase teenistuse järele leegionist, ai-

nult sakslastelt nõutakse selleks 6-aastast teenistust.

Kliima ja maapõu on Põhja-Aafrikas üldiselt head. On kohti, kus on haruldaselt lopsakas taimestik, kus kasvatatakse viinamarju, maisi, kartulit, rukist, nisu, kõiksugust puuvilja jne. Kuid on ka kohti, kus kivise maapinna tõttu ei kasva midagi. Samuti on ka kliimaga. On kohti, kus kliima on väga hea, ja on kohti, kus on varitsemas kõiksugused haigused. Nende haiguste vastu tehakse süstimisi verre, kusjuures leegioni sõduritele on see muidugi tasuta, eraisikutele aga on see kaunis kallis lõbu, kuna need rohud on õige kallid.

Pärismaalased on araablased ja neegrid. Nad jagunevad omavahel suguharudesse, kellel on erinev keel ja erinevad kombed. Nii kannab üks suguharu ainult valget riietust, teine jälle kirjut. Tätoveeritud on nad enamasti kõik, ainult on ühedel tätoveeritud lõug, teistel otsaesine ja kael, kolmandatel käevarrad ja jalasääred jne. Araablaste naiste hulgas on piltilusaid naisi. Ainult on nad kõik äärmiselt laisad ja mustad, milletõttu nende hulgas on suguhaigused õige levinenud.

Nagu igalpool, nii on ka siin vaesust ja rikkust. Kuid vaesus on väga suures ülekaalus. Leegioni kasarmute taga asub prügikast, kus päevad läbi mehed ja naised lastega otsivad leivatükikesi, igapäev mitukümmend korda prügi läbi tuhnides. Rikkamad araabl. omavad savist ja õlgedest tehtud maju, mida nimetatakse „kasba'deks", kus elab umbes 100—200 üürnikku. Neid rikkamaid nimetatakse „caid'ideks", kes vaesemaid nõörivad kuidas saavad. Järgmine aste on paseha ja sultan. Need

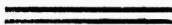
on enamuses haritud mehed, kes saavad riigilt palka.

Pärismaalaste seas on 99% kirjaoskamatuid. Viimasel ajal Prantsuse valitsus on sisse seadnud koolisunduse, nii hakkab olukord sel alal ehk paranema.

Abielu formaalsusi pärismaalased ei tunne, vähemalt maal mitte. Nende ridade kirjutajal oli omal juhul näha, kuidas sattusid kokku mees ja naine, kes olid teineteisele täiesti võõrad, ja heitsid palmi alla pidama oma „mesinädalaid". Mõned legionäärid on n. n. „abielus" pärismaalastest naistega. Enamasti elab siis legionääri perekond ülalpool nimetatud kasbas.

Huvitav on vaadata, kui pärismaalased ühest kohast teise rändavad. Rikkamal perekonnal on iga liikme jaoks eesel või hobueesel. Kui aga reisib vaene perekond, siis istub mees eeslil ja suitsetab piipu (harukordselt kõva tubakaga, mida nimetatakse „kif" ja mille suitsetamine on viimasel ajal keelatud, kuna ta mõjub inimese ergukavale väga halvasti, põhjustades hulluksminemist), kuna naine lastega käib kõrval. Juhtub naisel olema paar rinnalast, siis kannab ta neid seljas omatehtud kanda mil.

Lõpuks peab mainima, et prantslased ise ei ela heal meelel oma asumaades. Nii koosneb asumaade elanikkond Tunisis, Alžiiiris ja Marokos enamuses välismaalastest — itaallasi on üle 80%, ülejäänud kuuluvad mitmesugustesse rahvustesse. Tööd ja leiba neis asumades ikkagi leidub, milletõttu nende ridade kirjutaja kõigile väljarännanuile soovib oma õnne katsuda ükskõik kus — ainult mitte võrasteleegionis.

Harbiini eestlased Eesti konsulaadi ruumides 16. Eesti vabadusepäeva pühitsemas, (v. Ihk. 33).

Istuvad vas. paremale: pr. pr. Lementy, Pedas, Kuusik, Sütt, konsul J. Sütt, pr. pr. Philatov, Bardin, Reinfeld, Graf. Ees maas: hrad Lõhmus, V. Sütt, Kuusik. Selsavad esimeses reas: pr. Vinter, hrad. Bardin, Vals, Philatov, Vanhoff, Graf, pr. Rogenhagen, hra Lementy. Teine rida: Hrad Reinfeld, Vöhrmann, Karb, Running, Rogenhagen, Pedai, Rantmann.

Eesti asundus kaugesse idasse.

Asumise võimalused Mandshukuosse. — Seal, kus maa ja mets on vaba nagu õhk ja vesi. — Jahimeeste paradisi: viis kitse kolme pauguga. — Suurmaaomanikuks kündmise vaevaga. — Maaharijad esiisade jälgedes. — Guljänjed ka siin moes. — Eestlased Kolmjõel, Mandshukuos.

A. NORTOTSA kiri Mandshukuost.

Möödunud aastal ilmus „V.-E. Almanakis” III Mandshukuo kohta väike märkus ühes minu aadressiga, mis siiski palju tähelepanu on äratanud ja minule paki kirju on toonud sadade küsimustega. Et kõikidele neile järelepärimistele üksikult on võimatu vastata, siis katsun seda siinkohal teha.

Mandshukuo pindala on 950.000 ruutkilomeetrit. Elanikkude arv ületab 30 miljonit. Lõuna-Mandshukuo on inimesi täis, mille tõttu koloniseerimine seal on täiesti võimatu. Kesk-Mand-

shukuo, Hiina-Ida raudtee piirkonnas (Jablonovõi mäestiku ümber) leidub küll palju vaba maad, kuid see piirkond on täiesti hunhuuside hirmuvalitsuse all, kellega valitsus veel aastaid võitlema peab, et seda piirkonda neist röövlitest puhastada. Öhtupoole Harbiinist hunhuuse peaaegu ei ole. Hingani mägede hommikupoolel kallakul leidub juba vaba maad ja siin on juba mitu Vene asundust Nonni jõe ülemjooksu piirkonnas. Hingani mägedest öhtupoole aga on vaba maad lõpmata palju. See on seleta-

tav sellega, et omal ajal see suur maa-ala oli mongoollaste käes, kelle usk ei luba maad künda, kaevu kaevata, kalu püüda, jahti pidada ega heina niita. Nii ei saanud neist asunikke, kes oleksid plaigale jäänud ja maad harinud. Nende ülalpidamise allikaks olid karjad, kellega nad ühest kohast teise rändasid. Kui hiinlased hakkasid neid siit välja tõrjuma, siis alles ilmus siia mõni venelane, kellest saigi esimene maaharija-asunik.

Hailaarist 80—150 klm. põhjapoole asub õitsev Vene asundus Kolmjõgi (Трехречье) kolme jõe kallastel, umbes 50—51 põhja laiuse ja 120—121 pikkuse kraadide vahel. Selles asunduses on 20 küla ligikaudu 7-tuhande elanikuga. See on maa, kus jookseb sõna tõsisel mõttes piima ja mett. Kolmjõe pindala on 5000 ruutkilomeetrit suur ja siin elab vaevalt 800 perekonda. Ning kogu maa Hailaarist kuni Kolmjõe viimase küllani on hiinlastest täiesti vaba ja selle küputäie venelaste kasutada. (Et selget pilti saada sellest, mis see tähendab, võiks omale ette kujutada, et Eestis elaks ainult 28.000 inimest — siis peaks ju maad igale ühele jatkuma). Maapind on igalpool kõlbulik maaharimiseks. Ei ole siin ühtegi sood ega raba ega veekogu. 1919. a. ilmusid siia Venemaalt esimesed sõjapõgenikud üle Arguni jõe, kes asutasid esimesed külakesed. Aastate jooksul tuli ülejooksikuid juure ja nii tekkiski see õitsev asundus.

Külad asuvad kas jõgede Gani, Derbuli ja Hauli kallastel või suurte allikate juures, mis millalgi ei lakka vett andmast. Külade vahe on 5—20—25 klm.

Maastik on märgine ning tuletab meele suuri merelaineid. Mägede vahel on tasandikud, kus kasvab rohi ja vili. Mägede põhjapoolsetel kallakutel, kus lumi ei sula ja kuhu kevadine tuli ei ulatu (kevadepõletatakse heinamaal vana heina), kasvab lehtmets, enamasti kased, haavad ja lepad. Jõgede sängid on 1—15 klm. laiad. Nende kallastel kasvab suurepärase rohi, mis koosneb orasheinast, hiirehernest, ristikheinast ja harva ka mõnest lehtheinast. Kogu

suvi õitseb siin mitmesuguseid lilli. Nelke, punaseid ja kollaseid lilliaid uimas-tava aroomiga kasvab siin külluses, nii et näib, nagu kõnniksid ilusal kirjul vaibal rohelise põhjaga. Pole siis ime, et mesinik saab igast mesipuust 150—160 naela puhast mett. Hingani mägede allikatest jooksevad kristallselged jõed õitsevate tomingate varjus. Siin lööb kepsu metskits oma talledega ja siia kaob karjus oma lambakarjaga kuni hilissügiseni. Tiinult niidetakse siin 120—180 puuda kõige paremat söödavat heina. Ühe kuuga kosub siin koduloom, kes on jäänud talvel külma käes kängu. Ning nende niitude piirid on ääreta. Iga mees pistab oma vikati sinna sisse, kuhu ta heaks arvab, ja niidab niipalju, kui tal tarvis. Haganaid ja õlgi loomad siin ei söö, need põletatakse ära. Miljonid puudad heina jäävad siin niitmata, ainult kevadine tuli puhastab niidud läinudaastastest rohust.

Külade ümbruses, 2—4 klm. kauguse-ni, on karjamaad. Veidi kaugemal on heinamaad ning 6—8 klm. kaugusel mägede tasandikkudel on põllumaad. Maapind on must ja pehme. Minu sõber, maamõõtja, tõendab, et siin on parim maa, mis koosneb huumusest, nagu seda leidub Põhja-Kaukasuses, Ameerikas ja Vene mustamulla vööl. Siinne maa annab meie dessatinilt (3200 ruutsülda) 150—200 puuda nisu, kaera, otra ja kuni 300, vahest isegi kuni 350 puudani rukist. Tihti on ühe rukkikõrre otsas viis pead. Iga mäekallas on kohane põllumaaks. Igaüks künnab seal, kus ta heaks arvab, ja nii palju maad, kui ta tahab ja jõuab. Kes uudismaa-söödi on üles künnud, see on ka ta seaduslik peremees. Kui üks koht on ära kurnatud, jäetakse see maha ja valitakse teine, sest maa on siin praegu just sama vaba nagu Eestis õhk ja vesi. Niisugust vabadust leidub vist ainult siin. Muidugi ei võid see ju igavesti kesta. Ongi juba kuulda, et valitsusel on kavatsus maa kruntideks planeerida ja soovijaile rendi alusel välja anda. Rendihinnaks arvatakse tulevat 10 centi tiinult aastas. Ülejäänud maad minevat riigi maatagavaraks. Kuid kuni selle seaduse väljakuuluta-

miseni pole maamõõtjatel siin midagi teha.

Amuuronvist kõige kalarikkam jõgi maailmas, ning kuna Kolmjõe jõed jooksevad Amuuri, siis tuleb sealte neisse jõgedesse väga palju hinnalisi kalu, nagu taimenid, kelle raskus on kuni 3 puuda, linnased, havid, lutsud jne. Kalamehed müüvad allikaäärsetele küladele kalu hinnaga 2—6 doll. puud, vastavalt kalasordile.

Jahipidamine on siin õige tulutoov. Hingani mägedesse oravajahile minnakse talvel vähemalt 500 mehega. Jahimees toob sealte 100—150 oravanahka, mille hind on praegu 2 doll.*) tükk. Peale oravate leidub siinsetes metsades veel kallihinnalisi ilveseid, rebaseid, nirke, tuhkruid, karusid, hunte ja põtru, kelle sarved maksavad kuni 400 doll. Metskitsesid leidub igalpool, ja osav kütt laseb kolme pauguga viis kitse maha, et laengut hoida, sest püssirohi on kallid — kuni 12 doll. nael. Kitseliha maksab 2 doll. puud, kuna nahast saab 1½ doll. Hanesid ja parte püütakse sarjaga, kuna tetrede paar maksab 40 centi ja põldpüüde paar 20 centi — see on liig kallid hind selleks, et raisata laengut. Osav jahimees ei tule kunagi koju ilma saagita.

Kuna mets on sama vabana nagu maagi, siis on siin metsi otse armutult hävitatud. Kui maharaiutud puu ei vasta täiesti raiuja soovidele, jätab ta selle sinna paika ja raiub omale uue puu maha. Metsaalune on sarnaseid mahajäetud puid täis, nii et läbi ei pääse ei jalgsi, ei hobusega. Alles igakevadine tuli puhastab metsaaluse, sealjuures palju noori puid hävitades. Nii on mets küldest juba kaugemale nihkunud.

Kliima poolest on Kolmjõgi ja kogu Põhja-Mandshukuo kontinentaalne. Talvel on 3 kuu jooksul kuni 40° külma, suvine kuumus ei jää aga Austraalia omast maha. Kevadel on külmad põhjatuuled, sügis aga on kuiv ja päikesepaisteline,

*) Mandshukuo dollar võrdub umbes eesti kroonile. — Toim.

A. Nortots perega, dr. Broszek lastega ja maamõõtja A. Rümmel, Kolmjõel, suvel 1933. a.

ning vili pekstakse väljal ilma rehetoota. Talvel on lund vähe, vaevalt 6—8 tolli, talv on päikesepaisteline ja ilma tuuleta. Suvel tuleb rohkesti vilma, nii et madalad kohad on tihti täiesti vee all.

Suvine kasvuaeg (viimasest öökülmast kuni esimese hallani) oli: 1931. aastal 22. maist kuni 17. septembrini, 1932. a. 18. maist kuni 14. sept. ja 1933. aastal 14. maist kuni 6. sept. Esimene nisu külitakse maikuu alguses, hiljem külitakse rukis, kaer, oder, ja juuni keskel tatar. Tatar annab kuni 30 seemet, seemuti ka kartul. Nii sain ma 1933. a. 13 puudast külvist 380 puuda kartuleid. Põllul valmib nisu, rukis, kaer, tatar, lina ja kanep. Aias kasvab kartul, kapsas, peet, kaalikas, naeris, redis, kurk, tomat, sibul, porgand, kõrvits, arbuus jne. Metsa all — must ja punane sõstar, maasikas ja kõõksugused seened.

Majade ümber siin ei ole ühtegi viljapuud. Ja kui mõni pajuteivas peakski maja läheduses oksa ajama, siis raiutakse see halastamatult maha. Sest siinne talunik ei oska hinnata puid maja ümber.

Hinnad on järgmised: nisu puud 1,50—1,65 doll., kaer, oder, tatar 1,20—1,40 doll., kartul ja kapsas 50—60 centi puud, tööhobune 50—120 doll., mongoli tõugu piimalehm ühes vasikaga 50—70 doll., lammas 5—10 doll., kuuvanune pörsas 2 doll. Sulase aastapalk on 200 dollarit oma riiete

ja jalanõude juures, tüdruku palk on poole vähem.

Maksud on: küntud ja külitud dessatiini põllumaa pealt 5 doll. aastas, lehma ja hobuse pealt 72 senti, lamba pealt 12½ senti, mullika pealt 36 senti ja 1000 puuda heina pealt 15 doll. Aga maksustamise juures lähevad need arvud millegipärast alati segi, nii et maksusumma on alati väiksem, kui ta olema peaks. Nii näiteks määrati meie küla 45 peremehele kokku heinamaksu 25 tuhande puuda pealt, kuna ometi nendest 3 peremeest niitis igaüks oma 15 tuhat puuda heina. Samuti määrati meie küla jõukama majapidamise pealt maksu kokku 112 dollarit, kuna ometi sellesse majapidamisse kuulus 100 sarvloomu, 18 hobust, 250 lammast, 12 tiinu põllumaad ja 15 tuhat puuda heina. Ning tasuda võis talunik selle maksu kaertega. See on praegusel ajal kogu maksukoorem, millele võib veel lisaks tulla meeste passimaks, mis oleks 3—5 doll. aastas. (Inglise naelsterling maksab 17—20 siinset doll. ning Ameerika dollar — 3 doll. 75 senti.)

Ülikooli diplomiga ei ole siin midagi peale hakata, sest tarvidust intelligentse tööjõu järele siin ei ole. Kuid külasepp, kes oskab parandada põllutöomasinaid, sahkku ja muud, ning rautada hobuseid, teenib kuus 200—300 doll. Samuti leiavad head teenistust puusepad. Naiste käsitöö asjadel, nagu villased kamponid, villased ja linased riided, oleks siin suur turg. Villa on siin palju, nael maksab kõigest 12 senti, kuid eesti voki, käekraasi ja kangakudumise suga siin ei tunta. Seepärast ärgu unustagu keegi neid asju kaasa võtmast, kui tal peaks olema kavatsus siia välja rännata.

Villatööstus ootab inimesi, sest kogu Mandshukuos pole ühtegi villakraasimise-ega ketramisestehast, aga villa on vähemalt 2000 tonni. Villane lõng veetakse väljast sisse ning sinne vill välja. Ka naha- ja köievabrikud puuduvad, kuid kanep kasvab 7 jalga kõrge. Seepi ei keeda samuti keegi, ja see tuuakse Hailaarist hinnaga 30 senti nael. Puhas rasv aga maksab Hailaaris 5—10 senti puud.

Kui kümme-konkdi eestlast siia välja rändaks, asutaksime siia kohe Eesti asunduse ühismajapidamise ga, millel oleks kindlasti õitsev tule-

vik. Tuleks soetada kõik tarvilised põllutöomasinad kuni traktorini ja korraldada asja nii, et ka väiksema kapitaliga inimesed saaksid sellest ühismajapidamisest osa võtta, kui neil on hea tahe töötamiseks. Täiesti ilma kapitalita aga ärgu tulgu siia keegi, sest ilma selleta on väga raske läbi lüüa. Muidugi võib ju minna sulaseks kuhugi tallu, kuid see on juba enese orjastamine. Ja vene peremeeste kombel ja söök on eestlasele vastuvõtmatud. 300-dollarilise kapitaliga võib juba siia välja rännata — sellest jätkub alguseks.

Kortereid siin saada ei ole, peavari tuleb omale ehitada. Selleks võib kaugel metsast palke vedada või kohapeal maja ehitada savist või mättast. Sarnaseid ehitusi on siin küll ja nad peavad hästi sooja. Kuhu aga „mulgu maa sisse tsuskad“, seal leidub savi ja vett.

Minu arvates peaksid eestlased siia välja rännates mõtlema küll rohkem karjakasvatuse kui põllupidamise peale, ja vilja külvama rohkem oma tarviduseks. Sest karjapidamine tasub end siin väga hästi ära ja võimalused karjapidamiseks on väga head. Näiteks, on lähem küla Derbuli jõe ülemjooksul 7 klm. kaugel, kuna aga jõe alamjooksul kuni Vene piirini — mis on ligi 40 klm. kaugel — pole ühtki küla. Ning kogu see kasutamata maa-ala on tore heinamaa, kus kasvab suurepärase rohi. Selle maa-ala suurus on umbes 600 ruutklm.. Kui arvata tiinult ainult 100 puuda heina, siis annaks see maa-ala aastas 6 miljonit puudailusat heina, millega võib ülal pidada 25.000 piimalehma või lihaähärga. (Karjamaa selle suure karja jaoks on ümbruskonna mägedes). Muidugi on need arvud meie väikese ühismajapidamise jaoks utoopilised ja tõin nad ainult näiteks siinsetest suurtest võimalustest. Kuid ühisel jõul võiks Hailaarist osta, näiteks, 100 vasikat vene, hollandi, simmentali või siberi tõugu, hinnaga 10—15 doll. tükk, ning kolme aasta pärast oleks meil ilus piimakari, mis annaks hea sissetuleku. Aasta pärast oleks selle karja väärtus kolmekordne, kahe aasta pärast kuuekordne, ning kolme aasta pärast 10—15—20 kordne.

Igal külal on kolm karjast. Hobusekarjus saab 80 senti kuni 1 doll., lehmakarjus 50 senti ja lambakarjus 15 senti iga pea pealt terve suve eest. Karjatamise aeg on jüripäevast kuni Pokrovani, s. o. 14. oktoobrini.

Piim müüakse Kolmjõe artelliile, kes sellest valmistab võid ja juustu. Meie eesti ühismajapidamine võiks aga ise valmistada võid ja juustu ja need Harbiini vedada, kus praegu või puudast makstakse 34 doll., mis on ometi ilus hind. Vedu Kolmjöest Hailaari maksab 80 centi puud, raudteevedu Hailaarist Harbiini maksab 2½ doll. puud. Võiks mõelda ka sellele, et võid vedada Hiina miljonilistesse linnadesse, nagu Shanghai, Hongkong, Tientsin jne., kus praegu tarvitatakse Austraalia võid, mis on Austraalias kaks korda kallim meie võist. Samuti on ka peekoniga. Nii et võistlust pole karta.

Niidumasinaid ja hobuserahi saab osta Hailaarist. Kui jatkuks ainult inimesi väikese asunduse jaoks, ei tohiks sellise ühismajapidamise mõtte elluviimine kuigi raske olla.

Ka hobusekasvatuse tasuks end ära, sest Kolmjöelt on viidud palju traavleid Shanghai ja Tientsini hipodroomidele ning nende eest makstud 2500 doll. tükk.

Isiku julgeolek ja varanduslik kaitsmine on praegu täiesti rahuldavad. Kuni Hailaarini ei olnud ühtegi lahingut ja jaapanlased vallutasid suured maa-alad ilma ühegi pauguta. Praegu on Kolmjõe külades politseinikkudeks venelased jaapanlaste juhatuse all.

Valitsus ja rahvas on täiesti kommunismi vastased. Kõik sünnib siin Jaapani mikaado käsul. Valitsuse keeleks on hiina keel. Kolmjöel aga saab vene keelega väga hästi toime.

Piirivalve oli varem hiinlaste käes, kes Venest ületulijad jälle tagasi saatsid. Nüüd aga on võim jaapanlaste käes, kes väga heal meelel näevad venelaste juurevoolu ning seda kõigiti soodustavad. Piirivalve toimetab vene asunikke koguni prii küüdiga Kolmjöele. Pole siis ime, et neid ületulijaid on väga palju.

10—12 aasta jooksul on paljud sõjapõgenikud muutunud jõukateks talunikkudeks, kellest mõnigi oma varanduse poolest väärrib

Eesti mõisniku nime. Siin on palju mehi, kes omavad 25—100 hobust, 100—150 sarvloomu ja kuni 3000 lammas. Paljud külivad 40—50 tiinu vilja maha ja koguvad talvel 4000—6000 puuda teri. Raha mahutatakse Hailaari majade alla. Läänud aasta sügisel ilmus Kolmjöele juba esimene traktor. Ühte külla ehitati suur auruveski.

Eestlastele ei tehta Mandshukuo valitsuse poolt mingeid takistusi sisserändamiseks. Ka Jaapanisse võib sõita ilma viisumita, kui aga Eesti pass taskus on. Piirijamas, Mandshukuos, tuleb ainult tasuda 16 dollarit. Hailaarist kuni Kolmjöe esimese küalani Verh-Kuli käib suvel nädalas kord autobus. Pileti hind on 10 dollarit. Kuid Verh-Kuli asub meie külast Havilast 60 klm. eemal ning sealt siia sõita maksab järele 7—10 doll. Kui tulijaid on korraga rohkem, siis on parem võtta eraküüt, mis maksab 25—35 doll. Kui tulijaid on mõni üksik, siis võib ka postivedajaga sõita, see võtab peale 3—4 inimest ja võtab iga isiku pealt 5 doll. Postivedaja sõidab iga kümne päeva tagant, ja sõit kestab 3 päeva. Hailaarist on võorastemaju, hinnaga 1—1,5 doll. päevas, kuid on võimalik öömaja saada ka 30 cendi eest. Tee pikkus Hailaarist Havilani on 180 klm. Tee ääres on 4 öömaja, kus tuleb ööbida. Kuid toit tuleb Hailaarist kaasa võtta, seda teel osta ei saa.

Siiasõitjad võivad julgelt oma perekonnad kaasa võtta, sest tööjõudu läheb siin igal ajal tarvis. Siia jõuda tuleb vara kevadel, enne lumeminekut, et jõgedest üle saada, sest sildu siin ei ole. Peale jääminekut töötavad parved. Kevadel tuleb kohal olla ka selle tõttu, et algust teha põllutööga ning majahitusega, et see ei takistaks heinatööd ja oleks sügisel õigeaks ajaks valmis.

Kaasa võtta tuleks vähemaid tööriistu, kuna suuremad tulevad osta Hailaarist. Tööriideid võib sisse tuua ilma tollita ja enese juure vagunisse võtta mitmes pakis. Hailaarist maksavad tublid säärsoad 10 doll. paar. Tollivaba on ka üks õmblusmasin. Kaasa võtta tuleks ka tingimata jahipüss, et metskitse ja lindude liha oleks alati kodus, ning kalavõrgud. Eriti hea võrk on kolmekordne „abar“, mis peaks olema 7 jalga lai ja paarkümmend süllda pikk. Väga tarvilikud on ka mitmesugused teaduslikud raamatud, nagu näiteks arstiteaduse, veterinaaria, püssirohu valmistamise, nahaparimise, seebikeetmise ja teiste küsimuste üle. Kartuli, talvenisu ja talverukki seemet tuleks kaasa võtta kas või üks nael igast sordist, samuti ka aedvilja seemneid.

Maaharimiseks saab tööjõudu ka palgata, kuid väga piiratud arvul, sest igauks, kes siia sõidab, tahab ikka omale künda. Uudismaa-söödi desatini üleskündmine palgatud tööjõuga maksab 25—30 doll., seemendamine 5—6 doll., kokkupanemine 10—15 doll. ja pekmine 12—15 doll. Nii tuli minu sõbral palgatud tööjõuga viljapuud maksma 75 senti.

Küntakse siin igivana raske adruga, mida kaks meest suure vaevaga jõuab vankrile tõsta. Adra ees on kolm paari härgi ja 1—2 hobust. Üks mees istub esimese hobuse seljas ja juhhib vagu, teine ajab pika piitsaga härgi ja kolmas hoiab atra. Viimasel on tingimata lambanahast kindad käes ja läki-läki peas. Kündmine teostub suure kisa ja vandumisega. Põllupenaar on 6—15 sülda lai. Maad ei korda keegi. Külitakse kas kõrre peale või küntud (kuid äestamata) maa peale. Külimise masinaid ei ole. Seeme äestatakse maa sisse raudpulkadest äkkega. Viljad koristatakse sirbiga või niidumasinaga ja köidetakse vihku, et parem oleks vedada peksmise platsile või jää peale. Peksetakse kootidega, sest meie külas pole ühtegi peksumasinat.

Leib on siin väga puhas. Paljud pereained pesevad tera ära ja kuivatavad ahju peal enne veskile vedamist. Tera jahvatamine maksab vesiveskil 15 senti ja auruveskil 28 senti puud. Veski test on siin suur puudus. Saeveskit siin ei ole. Lauad saetakse käsitsi, arsinä lõikamise eest tuleb maksta 5 senti. Listvennitsa palk 9 arss. × 5 verss. tuuakse koju 2½ dollari eest. Kivi leidub mägedes igal pool, lubi tuuakse Hailaarist. Toorest põletamata telliskivi ahjude jaoks valmistavad hiinlased hinnaga 2 senti tükk.

Venelastel on siin oma koolid, politsei ja atamanid, kelle palgad maksab valitsus. Rahvas on siin sootuks teistsugune kui Süda-Venes või Siberis. Ta on kade, laisk, toores, harimata ja joodik. Nii oli naabrikülas pulm, mis kestis viis päeva ja kus joodi ära 600 pudelit vodkat, peale selle veel värvilisi napse. Vargused on

siin väga harvad, aga tapelus on igal „prasdnikul”.

Piiritus tuuakse Hailaarist ja maksab 1 doll. pudel. Kuid puskarit võib igauks ise ajada, keeldu selleks ei ole.

Eestlasi on siin kõigest paar perekonda. Endine Tschita tolliametnik hr. A. Tiedemann omab Tammiku külas suurima majapidamise, vesiveski, sepikoja ja masinate parandamise töökoja. Hr. J. Villemson on parim juustumeister kogu Mandshukuo ja asub Tehelotõ külas, mis on meist 30 klm. kaugel. Maamõõtja A. Rümmeel asus siia 1932. a. kevadel, külis omale palgatud tööjõuga 3 tiinu nisu, tatart ja otri ning püstitas sügiseks omale ka elamu, nii et „jalad on tal juba oma laua all”.

Nagu minu kirjutusest näha, on Mandshukuo praegusel ajal vist ainuke maa, kus on nii soodsad tingimused elama asumiseks. Asumikke tuleb ka alatasa juure, küll Venest, küll mujalt. Hiljuti käis siin salk Poola maa-vaatajaid Harbiinist. Kui Eestis on Mandshukuoosse asuda soovijaid, tuleks neil rutata, sest esimesed, kes kohale jõuavad, valivad omale muidugi parimad kohad.

*

Käesolev kirjeldus äratav väljarändamishimulistest kindlasti rohkesti tähelepanu. Siiski peame juhtima tähelepanu ka neile eitavatele nähetele, mis käivad kaasarsenasese kultuurist eelmalseisvasse kohta asumisel. Kultuurilise ümbruskonna puudus on tähtsamaid, mis end annab valusalt tunda teistsuguse ümbruskonnaga harjunud isikule. Algelse loodusega võitlus algeliste abinõudega nõuab tugevaid iseloomu ja suurt ettevõtlikkust, et jõuda heale järjele. Lõppeks on reisikulu sinna niivõrd suur, et see ühes asumiseks vajalisse kapitaliga moodustab kenakese summa, mis võimatuks teeb rahata töötatöölisele sinna rändamise. Kes aga selle summa omab, sel avanevad kodumaalgi mitmesugused võimalused. Rohkem mõtet on neil sinna asuda, kes juba praegu elavad kuskil kauges idas, kuid elu eest võitlust peavad kuskil mujal kehvematel tingimustel. Nii oleks mõtet sinna rännata Aasia teistest riikidest või ka Austraaliast ja Uuel-Meremaalt. (Lähemaid andmeid saab Välis-Eesti Ühingu-gust).
Toim.

Sao Paulo-Brasillia tuiksoon.

Elukallidus nagu Eestis. — Neiud emade hooles all. — Brasillia mehe moraal ja armukadedus. — Brasillia naine ei oma enesetunnet.

Viimastel aegadel on väljarändajais uuesti tekkinud huvi Brasillia vastu, kuigi varemad kogemused ei olnud meeldivad väljarändajatele. Brasillial on muidugi tulevikku, kuid praegu võideldakse seal samuti raskustega kui mujal. Eriti välismaalasel tuleb palju näha vaeva. Seda rohkem, et maa kombad on erinevad. Varemini on Brasillia oludest ilmunud käesoleva ajakirja veergudel mõndagi. Nüüd kirjutab meile veel täiendavalt Brasillia olude üle Välis-Eesti Ühingu usaldusesindaja järgmiselt:

Sao Paulo kliima on õige muutlik, muutudes isegi mitu korda päeva jooksul 10—20-pügalase vahel C. järele. Seega on alati külmetamise hädasoht. Pole ka sugugi alati ilus ilm, vaid on vihmased ajad, kus sajab päevad ja ööd nii kui Eestis sügisel. Pole ka mitte alati kevad, see on vaid üks aastaaeg, millal puud ja lilled õitsevad. Kevade kuud on siin: september, oktoober ja november. Suve kuud: detsember, jaanuar ja veebruar. Sügise kuud: märts, aprill ja mai ning talve kuud: juuni, juuli ja august. Talve kuud on külmad ja kuivad. Ööseti langeb soojamõõtu 0° ning kõrgemates kohtades katab härmatis maad, ja isegi vesi külmab nõudes. Hommikud on udused ja keskpäeval ilus päikesepaiste. Kuid ööseti magavad inimesed paksude vaipade all. Suvel on palavud ja vihmased ilmad, soojus tõuseb vilus Sao Paulos 30 kr. C. järele ja päikese käes poole rohkem, kuid Rio de Janeiro ja Santosese tõuseb palavus isegi 40 kr. C. järele. Tänavu tuli ette erakordse soojuselaine tõttu päikesepistideid ja surmajuhumeid.

Elukalliduse poolest Sao Paulo võrdub umbes Eestile. Arvestades dollari järele maksab 1 milreis, mis koosneb 1000 reisis, umbes Eesti rahas 31 senti. Piima liiter maksab 600 reisi, see on ligi 19 senti, tosin banaane 300 reisi, keskmiselt meie raha järele 10 senti, kilo leiba (saia) 29 senti, odavam lõuna söögimajas 1 milreis 500 reisi, s. o. ligi 47 senti, paar meeste keskmisi kingi 1.085 senti, keskmine ülikond 6.200 senti, ajaleht 6 senti, ühe inimese kost ja korter (odavam) 4.650 s., üks apelsin 6 senti. Need oleksid keskmised hinnad. Puuviljal, juurviljal, kanamunadel ja teistel toidainetel on oma kindel hooaeg, mil hinnad kõige odavamad. Lihttööline teenib päevas keskmiselt 6—8 milreisi, s. o. 186—248

senti, õppinud oskustööline 10—12 milreisi, meie rahas umbes 310—372 senti.

On juba kirjutatud varemini mehe ja naise vahekorras Brasillias. Sellele võiks lisada veel järgmist. Naine Brasillias on nii hariduslikult kui sotsiaalselt palju taha jäänud Eesti naisest. Siinsed naised erinevad omavahel teravalt, ühed, kes hiilgavad neitsilikus puhtuses ja abielusolevad, teisel (suur hulk) lõbunaised. Katoliku-usu järele on see naine tõsine, kes ei tantsi, ei käi väljas, ega kõnni meestega. Ka brasiillased-mehed vaatavad abielludes, et naine oleks tõsine, neitsi, mitte lõbunaine, mis mitte igakord ei tähenda professiooni. Seepärast on ka tütarlapsd emade valve all, plika või preili, kui tahab poisiga kinno minna, siis on ikka ema kaasas, üksinda poisiga kahekesti ei lasta mitte kuskile, olgu see toas või kustahes. Eesti preili oma harilikku ülalpidamisega brasiillase poolt kunagi seaduslikult naiseks ei võetaks. Mina isiklikult ei tea ühtegi juhust, muidu elavad ühes küll, kuid seaduslikult ei abiellu. Maksev ja seaduslik on ainult kodanline registreerimine, peale selle võib igaüks oma usu järele laulatusi toimetada. Abielu ei ole iahutatav.

Brasillias mehed nõnda öelda „neitsilikku“ puhtust ei tunne, mida nad nõuavad naistelt, kellega abielluvad. Lõbumaja tarvitamine on siin meestel harilik komme, pea kõik abielluvad lõbumajadest saadud teadmistega. Ja brasiillane-mees olles abielus külastab seepärast lõbumaja ikka. Naine aga selle vastu elab kinniselt omas korteris, sünnitab lapsi 5—10, peseb pesu või vahib toas või akna peal päevad läbi. Vahel käib ka kinos. Mees oma naist kaasa ei võta ei kohvikusse, kus istutakse ja juteldakse, ei ka tänavale, naine jääb koju, mees läheb välja ja ei anna sellest mingit aru.

Sao Paulo peatänavail võib kõige rohkem õhtupoolikuti näha igasuguseid raasse, hästi riietatuid ja elegante, nii eurooplasi, blonde ja tumedaid, brasiillannasid, jaapanlannasid j. t., üks ilusam ja võluvam kui teine. Räägitakse (nii lugesin lehest, kus kirjutas prantslane ja teisalt, kus kirjutas indulane), et Sao Paulo naised on ilusamaid maailmas, eriti tõmmud brasiillannad.

Tapmised, n. n. verestseenid on sagedased armukadeduse ja mingi isikliku uhkuse pärast, mis meestele omane. Sägeli võib kuulda juhtumeid, kus vaid silmategemise

ja natukese kuramaashi pärast armastajapaari vahele sattunud mees saadetakse teise maailma või lõigatakse nägu habemenoaga katki. Eestis oleks see võõrastav ja arusaamatu ning metsik. Siin aga peab noormees ettevaatlik olema; tuppa minna, kui ainult naine üksi kodus, see oleks kardetav.

Jutustan ühe juhtumuse rongil. Brasiilia abielupaar lapsega. Kellelegi kõrvalistujale mehele meeldib laps ja ta sõbrustab sellega ning laps ütleb talle „papa.“ Brasiilllane, lapse isa, vihastub ja ärritub sellest nii, et surmab võõra. See on juhus

elust ning esitab teraval kujul omapärast armukadedust, mis segatud uhkusega.

Laps kutsub isa ikka isaks ja ema emaks või rahvusvaheliselt mammaks, kuid võõrastele rääkides ja sageli ka omavahele öeldakse härra (senhor — loe sinjoor) või prova (senhora — loe sinjoora), sõna „teie“ tarvitatakse harilikult seal, kus meie tarvitame „sina“, kuna sõna „sina“ tarvitatakse suure sõpruse, armastuse ja lähedalt sugulaste vahel.

Nii on sisserändajal siin esialgu mõndagi harjumatu ja imelikku, millega ta peab harjuma. **A. A.**

Siinimäed.

*Mu ees on Siinimägestik —
must muld ja valged pilved.
Siin sügav, süinge kuristik,
eel sõnajalad kõrged.*

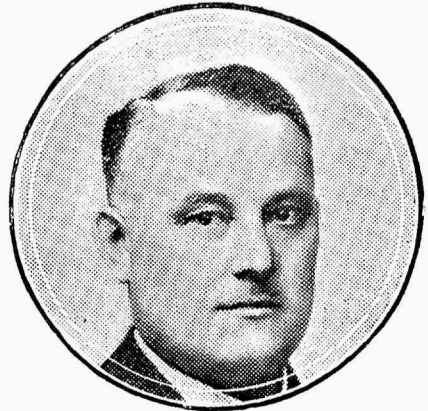
*Teed mööda kivitreppidest
ma sammun alla orgu,
kus päiksekürte kuumusest
on taimed laskunud norgu.*

*Siin lõunamaises looduses
ma leiän rahvusvärve.
Ja taeva similaotuses
näen põhjalinde parve . . .*

*Sis igatsuste õiepung
lööb hinges puhkema
ja valdab ainus vägev tung —
mil näen sind, kodumaa? . . .*

Sydneys, 17. 9. 1933.

L. A. N.

Eesti riigijuhid.

Riigivanema k. t. K. PÄTS ja Kaitsevägede Ülemjuhataja kindral-leitnant J. Laidoner.

Kodumaa sõnumed.

Poliitilised sündmused viimasel aegadel on olnud Eesti riigile ajaloolise tähtsusega, mis ajakirjanduse ja ametliku informatsiooni järgi on lühidalt järgmised.

Omavalitsuste valimistele järgnesid ettevalmistused riigivanema ja riigikogu valimisteks vastavalt uuele põhiseadusele. Varemini nimetatud riigivanema kandidaatidele — J. Laidoner'ile, K. Päts'ile ja A. Larka'le — lisaks esitati veel viimasel silmapilgul sotsialistide poolt A. Rei kandidatuur, kuigi algul oli kuulda, et nad oma kandidaadiga ei esine.

Igal kandidaadil pidi olema vastavalt põhiseaduse nõudele vähemalt 10.000 soovitajat, alles siis võis kandidaati seada rahvahääletusele. Soovitajate allkirjade võtmine sündis vastavates ametasutistes. Vabadussõjalased alustasid hoogsat kihutustööd oma kandidaadi kasuks, ilmse sooviga koguda võimalikult palju allkirju A. Larka soovituseks, et juba üksi soovitusallkirjade rohkusega tõestada A. Larka võitu. Sajad agitaatorid juhiti maale kihutustööd tegema. Võeti tarvitusele kõik abinõud rahva rahulolematuse süvendamiseks erakondade ja seniste juhtivate tegelaste vastu. Eriti ägedalt tungisid vabadussõjalased kallale J. Laidoner'ile, keda nad pidasid oma kardetavamaks vastaseks. J. Laidoner'il on tegelikkude vabadussõjalaste rohke poolehoid. Et seda paraltüseerida, katsuti leida diskrediteerivaid asjaolusid J. Laidoner'i majanduslikust tegevusest.

Edu omavalitsuste valimistel oli suures-

ti tõstnud vabadussõjalaste usku iseendasse. Vabadussõjalaste ridadesse kandus ka palju juhuslikku elementi. Võeti vastu liikmeks, vaatamata sellele, kas isik vabadussõjas käinud oli või mitte. Nii jäi vabadussõjalaste nimetus ainult liikumise sümboolseks nimetuseks. Oma taktikas ja võitluse võtetes jälgisid vabadussõjalased hoolega saksa natsionaalsotsialistide taktikat.

Vabadussõjalaste liikumisele sümpatiseerisid ilmselt ka Balti sakslased.

Et kriisiajad ja erakondade hoolimata võimutsemine rahvas niikui oli küllalt süvendanud rahulolematust, siis ei olnud rahva üleskihitamine raske.

Võitluse tuhinas mindi isegi nii kaugele, et eitati riihümni ja riigilippu. Oma hümniks vabadussõjalased olid valinud „Eestimaa, su mehe meel“ ja lipuks must-valge värvid (kas juhuslikult või sihilikult Preisi lipu sarnaselt), mida nad propageerisid kui tulevast riigilippu.

Rahapuudust vabadussõjalased ei näinud tundvat. Asutati oma trükikoda, sadadele agitaatoritele makseti palkasid, autobused vedasid korrapidajate sõjaväelisel korraldatud salkasid maale koosolekutele, isegi lennukeid tarvitati, trükiti kihutuskirjandust määratul kombel. Liikumise juhid said häid palkasid. Vabadussõjalaste liidu rahalisteks toetajateks olid äriühinnad. Missugused on olnud muud vabadussõjalaste enneolematult suured rahaallikad, ei ole küllalt selge.

Kui linnas vabadussõjalastel oli suur edu, mis ilmnis eriti soovitusallkirjade andmisel A. Larka'le, siis käis vabadussõjalaste käsi maal halvemini. Allkirjade andmine Larka'le edenes seal visalt ja ilmnis maarahva poolehoid oli Laidoner'il ja Päts'il. Vabadussõjalaste koosolekutel oli maarahvas väga vaenulik, neile suhtuti umbusklikult, koosolekute lõpul lasti elada Larka asemel Laidoner'i ja Päts'i ning nende hümmu sumbutas riigihümn. See sundis vabadussõjalasi endile veel käreدامad noodid peale tõmbama. Jagati ikka suuremaid lubadusi — ärimeestele, töösturitele, töötatööliste — kõigile, kõigile, kuigi need lubadused ka teineteisele risti vastu käisid. Siiski ilmnis juba, et maa meeleolude järgi on vabadussõjalastel küsitav oma riigivanema kandidaadi läbimine. Samuti ei olnud nendel kindlaid lootusi riigikogu valimistel saavutada absoluutset enamust. See oleks olnud aga vabadussõjalaste kaotus. Nad olid pannud kõik kaardile. Kas kõik või mitte midagi. Kui nad oleksid saanud oma presidendi, oleks kujunenud võimalus uue põhiseaduse alusel saata laiali uut riigikogu, kui see poleks kujunenud neile meelepärane, ja võim oleks ikkagi olnud nende käes. Loomulikult tuli vabadussõjalastel hakata kaaluma teisi võimalusi võimule pääsemiseks ja see oli — vägivaldne võimuhaaramine, nagu selgub ametlikust informatsioonist. Nende seljataga oli sõjaväelisel organiseeritud liikmeskond, kelle hulka kuulus ka mitmeid kaitseväge juhte. Kaitseväge, kaitseliidus ja politseis oli neil poolehoidjaid, kellele võis tugeneda — see kõik ahvatles. Ikka tugevamad ähvardused tõendasid, et kas juhtide tahes või tahtmata asi sinnerahvale areneb. Juhtijad olid kihutustöö viinud nii kaugele, et liikumine ei olnud enam neile endilegi kontrollitav ja masside vaoshoitmise muutus juba raskeks. Vastutustundeta kihutustööd suurendas see element, kes tunginud vabadussõjalaste liikmeskonda ilmse saagisihiga. Muidugi oli vabadussõjalaste juhtidel hea soov edaspidi oma ridu puhastada, kuid kas see neil siis oleks veel õnnestunud, oli rohkem kui küsitav. Esialgul ei valitud aga võimu saavutamiseks ei abinõusid ega isikuid.

Vahepeal arenes riigikogu kandidaatide ülesseadmine, mille viimane tähtpäev oli 27. veebr. Kandidaatide ülesseadmine sündis uue kolmikute süsteemi järgi (V. kodumaa sõnumed, „V.-E. Almanak“ I, s. a.). Üldse seati üles 582 kolmikut. Üks kandidaat võis esineda kolmes kolmikus, mida ka paljud tähtsamad kandidaadid kasutasid. Kandidaate esitasid kümme valimisliitu või erakonda: põllumeestekogud — 72 kolmikut, rahvuslik

keskerakond — 81 kolmikut, ühinenud põlumeeste ja väikemaapidajate kogu (asunikud) — 95 kolmikut, sotsialistlik tööliste partei — 83 kolmikut, vabadussõjalased — 96 kolmikut, saksa-balti erakond — 29 kolmikut, majandusliit (majaomanikud) — 37 kolm., rahvakiriku liit — 31 kolm., venelased — 23 kolm. ja pahempoolsed töölisud — 35 kolm. Üldse esitati 582 kolmikut. Uude riigikogusse ei kandiddeerinud enam mitmed tuntud poliitilised tegelased, nagu mitmekordsed end. ministrid A. Kerem, A. Anderkopp ja M. Juhkam, siis veel K. Baars, J. Sihver, pr. Reisik j. t.

Riigivanema valimised olid määratud 22. ja 23. apr., kuna riigikogu valimised pidid toimuma nädal aega hiljem, sellepärast oli peamine kihutustöö käimas riigivanema kandidaadile, kuna riigikogu valimised jäid enam-vähem selle varju.

Kuna varematal aegadel poliitilisest tegevusest on nii kaitseväge kui ka riigiametkond eemale hoidunud, siis nüüd tungis poliitika kõikjale. Eriti hädaohtlikuks riiklikule julgeolekule ja rahule muutus olukord kaitseväge, kus mõned juhtivad kaitseväge lasksid end kiskuda niivõrd poliitilisse keerisesse, et riigi põhiseadusliku korra kaitsele nende enam kindel ei võinud olla.

See sundis võtma ette ümberkorraldusi kaitseväes, mida riigivanema k.-t. Päts uue põhiseaduse kohaselt kui kaitseväge ülejuhataja ka teostas. Mõned väejuhid lasti pensionile, teised paigutati ümber või vabastati.

12. märtsil otsustas Riigivanem ühes vabariigi valitsusega võtta tarvitusele kindla korra jaluseadmiseks erakorralised abinõud. Riigivanema otsusega pandi maksa põhiseaduse § 60 p. 7 ja kaitseeseisukorra seaduse § 1 alusel kaitseeseisukord kogu vabariigis kuue kuu peale. Kaitseväge ülejuhatajaks määrati kindralleitnant J. Laidoner, kes keelas ära igasuguse poliitiliste org-ide avaliku tegevuse, sulges vabadussõjalaste liidu, nende kirjastustihisuse ja kõik nende ajalehed, eesotsas „Võitlusega.“ Otsust põhjendati sellega, et vabadussõjalased organiseerisid ja arendasid kihutustööd, mis sihitud põhiseadusega maksmapandud riigi ja ühiskondliku korra vastu ja oli hädaohtlik üldisele rahule ja ühiskondlikule julgeolekule.

Samal ajal arreteeriti ka kõik vabadussõjalaste juhtivad tegelased, eesotsas A. Sirgu, Th. Rõugu j. t. Kindral Larka jäeti vabadesse, kuna teda ei peetud vabadussõjalaste juhtivaks jõuks ega tooniandvaks isikuks, kuigi ta oli nimeliselt liidu keskkohutuse esimees. Põgeneda õnnestus P. Telg'il ja Narva juhil Podrät-sikul. Viimane tabati 6. aprillil Tallinnas.

Üldse võeti ülekuulamisele üle maa üle 300 inimese, kuna kauemaks vahi alla jäi neist alla saja.

Surveabinõud võeti tarvitusele ka mõnede raha- ja ärimeeste vastu, kes olid vabadussõjalaste liikumise suuremad toetajad ja ise seal kaasa tegutsesid. Osa neist sõitis välismaale, teised saadeti asumisele Kihnu saarele (K. Uudel, H. Tofer, J. Urla, V. Voinoff, Jänes, Luberg ja Oksenberg).

Poliitilise olukorra kohta seletas ülemjuhataja, et „vabadussõjalaste liikumine on mürgitanud viimasel ajal üldiselt rahva meeleolu ja püüdnud rajada riiki riigis, kus on katsutud panna maksma oma korraldusi terroriga. Sel teel on hangitud ka ainelist võimalust liikumisele. Üldiselt muutus olukord meil umbes sarnaseks, nagu enne 1. detsembrit 1924. a., kus kommunistid tahtsid teostada vägivaldset riigipööret ja mis nõudis palju ohvreid. Teist niisugust sündmust aga riigil ei ole tarvis elada üle. Vabadussõjalaste liikumise poolt võeti ette ka väga tugevaid atakaatseid kaitsevägele ja püüti kiskuda seda poliitilisse keerisesse. Kui siin oleks veel viivitatud, oleks olukord võinud muutuda kardetavaks. Nüüd on aga olemas kindlustus, et sellele laastamistöele on pandud piir. Iga riigikord, ka demokraatlik, peab ennast kaitsma, mitte ainult passiivselt, vaid ka aktiivselt.“

Hiljem selgus ametlikult informatsioonist, et vabadussõjalased on organiseerinud löökrühmi vägivaldseks võimuharamiseks ja et isegi tähtpäev selleks olnud kindlaks määratud.

Erakordsed abinõud ei tekitanud rahvas mingisugust ärevust. Kõik toimus täiesti rahulikult. Tundus, et rahvas hingas kergemalt ja pinguletõmmatud närvid rahunesid.

Tarvitusele võetud tõkkeabinõud olid väga tagasihoidlikud, kuigi kindlakäelised. Mingisugust verevalamist ei olnud. Isegi mingisugust vastuhakkamist ei olnud.

Kaitsesiseisukorra maksmapanemise jätkati põhjalikku ümberkorraldamist ja puhastustööd kaitsevæes ning kaitseliidus. Samuti võeti ette puhastamine poliitseis ja hiljem ka riigiasutistes.

Kõik need tarvituselevõetud abinõud tugenesid põhiseadusele. Kõige kurvem vabadussõjalastele oli see, et nende endi poolt väljatöötatud põhiseadust, millega anti suur võim riigivanemale, tarvitati nüüd esimeseks nende endi vastu.

21. märtsil riigivanema k.-t. oma dekreediga lükkas edasi kaitsesiseisukorra lõpetamiseni riigivanema ja riigikogu valimised. Kõik senised valimistoimingud tühistati (esitatud riigivanema kandidaadid, neile antud soovitusallkirjad, riigikogu valimisteks ülesseatud nimekirjad jne.). Seda sammu

Välisminister J. Seljamaa, Välis-Eesti liikumise agaramaid toetajaid.

põhjendati vajadusega rahva meeleoludele anda aega rahuneda.

Edasi tunnistati maksusetuks kõik vabadussõjalaste volitused linna-, alevi- ja vallavolikogudes. Vabanenud kohad jäeti täitmata ja volikogu seaduslikuks koosseisuks jäi kuni uute valimisteni järelejäänud volinike arv. Juhtudel, kus tühistati üle 30% volinike volitused, pidi linnavalitsuse määrama vab. valitsus, näiteks Tallinnas ja Tartus. Tallinna linnapea pidi määratama ametisse riigivanema poolt. — —

Vabadussõjalaste rahvaliidumisel on siiski teene, mida temalt võtta ei saa — ta väljendas rahva suure rahulolematuse meil valitseva erakondlusega, mis rahva tahtmisega enam kuigi palju ei arvestanud. Ta tõi värsket õhku sellesse tardunud seisukorda, mille vastu kõik rahva protestid purunesid kui vastu müüri. Nüüd on see müür läbi murtud. Riigivanem Päts ja praegune väljaspoolt erakondi koostatud vab. valitsus on asunud täie energiaga ja järjekindlusega parandama rahva olukorda.

*

Majandusliku seisukorra järjekindel paranemine on aidanud kaasa meeleolu rahunemisele riigis. Elavnemine on väliskaubanduses. Töötaoleku likvideerimiseks on valitsusel uued radikaalsed kavad. Pealinnas töötaoleku likvideerimiseks on nõusoleku annud kaasa aidata suuremad tööstusettevõtted, kes on lubanud juure võtta 400—500 töölit. Teised, kel töölite arvu suurendamine ei ole võimalik, on lubanud kaasa aidata rahaliselt. Vabrikantide ühing on annud Tallinna linnavalitsuse kästusse esialgu 10.000 krooni, lubades sellele hankida veel lisa.

Uue kavana on kaalumisel töötatööliste paigutamine põllumajandusse, mille järgi vähemalt 2000 töölisi võiks leida tööd maal. Neile töötuile osa palka maksaks talupidaja, kelle juures töötu sulasena leiab tööd, kuna ülejäänud osa jääks riigi kanda. Iga perekonnaga töötatöölise palgast võtaks riik enda kanda 14 krooni ja vallalisel 7 krooni kuus. See nõuaks 200.000 krooni ümber aastas.

Valitsuse tõsised püüded majanduskriisi ja tööpuuduse võitmiseks ja olukorra silmnähtav paranemine elustab rahva lootust olukorra paranemisse ja kasvatab valitsusele poolehoidu.

*

28. veebr. ja 1. märtsil teostati Eestis rahvaloendust, mille andmed pakuvad rohkesti huvitavat.

Esialgsete kokkuvõtete järgi on Eesti rahva üldarv 1.126.410, neist 529.436 meest ja 596.974 naist.

1922. aasta rahvaloendusel arvestati 1.107.059 elanikku. Sellest läks hilisemate lepingute kohaselt Lätile 1887, nii et tegelikult praegusel territooriumil asunuid oli 1.105.172. Sellega võrreldes on meie rahvarv kasvanud 1922. a. lõpust peale 21.238 isiku võrra, s. o. ligi 2%.

Loendatud rahvastikust asus 1. märtsil 1934. a.:

	Mehed.	Naised.	Kokku.
Linnades	141.178	179.938	321.116
Alevites	12.040	14.648	26.688
Valdades	364.149	400.340	764.489
Eriti arvestatud (kaitseväes, raudteel jne.)	11.246	1.961	13.207
Eesti meremehi välisvetes	823	87	910
Kokku	529.436	596.974	1.126.410

Üldisest loendatud arvust eelkokkuvõtte järgi on mehi ümmarguselt 529 tuh., naisi 597 tuh., mis annab 1000 mehe kohta 1128 naist. 1922. a. I rahvaloendusel leidis mehi ja naisi samal % määral, millest järeldub, et olukord sugude vahekorra suhtes on püsinud samana.

Linnade, alevite ja maade rahvastiku arvud seni teostatud eelkokkuvõtte järgi pole lõplikud. Kuid siiski, saavutatud arvud osutavad küllaltki selgesti 11 a. jooksul, kahe rahvaloenduse vaheajal teostunud rahvastiku arvu muutusi. Linnade rahvastiku arv on kasvanud ligi 16% võrra, alevite rahvastiku arv üle 8%, kuna valdade rahvastiku arv on kahanenud üle 3%.

Sellise nähte peapõhjuseks on küll rahva maalt linna siirdumine, kuigi selle kõrval tuleb arvestada ka linnapiiride laiendamist ja erinevatel aegadel rahvaloendust; nimelt 1922. a. rahvaloenduse ajal 28. dets. oli pühade vaheaja tõttu mitte vähe linlasi maal, samuti viibisid maal linnas õppivad noored, keda nüüd arvestati linnaelanikena.

Linnades on elanikke järgmiselt:

Tallinn	136.451	Haapsalu	4.634
Tartu	58.630	Kuressaare	4.514
Narva	23.515	Petseri	4.192
Pärnu	20.330	Tapa	3.676
Nõmme	15.185	Paide	3.266
Viljandi	11.823	Türi	2.884
Valga	10.665	Põltsamaa	2.587
Rakvere	9.958	Tõrva	2.541
Võru	5.398	Paldiski	867

Üksikute linnade rahvaarvu võrdlusest kahel rahvaloendusel näeme, et — välja arvatud Narva, kust leiame languse 12,6% võrra, ning Paldiski — rahvastiku arv on tõusnud kõikjal. Keskmise, ligi 16%-lise, tõusu juures on rahvastiku arv tõusnud: Tallinnas vaid 11,5%, kuid selle vastu Nõmmel 194,8%, Tartus 16,5%, Pärnus 9,9%, Viljandis 25,8% ja Valgas 12,8%.

*

28. veebruaril s. a. pühitses kirjanik Jakob Liiv oma 75. sünnipäeva ja 55-a. kirjandusliku tegevuse tähtpäeva.

Jakob Liiv sündis 16. veebr. 1859. a. Alatskivil, Veskirahva talus, õppis külakoolis, hiljem kihelkonnakoolis. Sooritas eksternina Hollmanni seminari juures õpetaja eksami 1879. a. Oli kooliõpetajaks maal mitmes kohas. 1901—1913. a. oli raamatukaupmeheks V.-Maarja alevis, 1913—1919. a. oli raamatupidajaks Rakvere Krediitühisuses. 1919. a. valiti J. Liiv Rakvere linna peaks, millisel kohal ta oli 2 aastat. 1921. a. saadik oli J. Liiv Rakveres algkooli õpetajaks kuni pensionile minekuni.

Oma kirjanduslikus tegevuses on olnud J. Liiv õige mitmekülgne: ta on luuletanud, kirjutanud näidendeid ja jutustusigi. Kuid tema peatähendus on luule alal. Luuletustest on ilmunud „Viru kannelt“ 3 annet, „Jakob Liivi kirjatöid“ 2 annet, „Lugulaulud“ jne. Näidenditest „Ordumeister“, „Kolmat aega vallavanem“, „õnneotsijad“ jne. Jutustusi võiks nimetada „Vihud“, „Musti lell“ ja „Puujala mats.“

J. Liiv on elavalt osa võtnud seltskondlikust tegevusest Rakveres, kus sündiski juubilar austamine. Ülemalpool nimetatud tähtpäeva puhul andis kirjanik välja oma uuemate luuletuste kogu „Pälkese veerul.“

R.

Väliseestlased lahkuvad kodumaalt.
Tallinna sadamas 4. aprillil 1934 a.

Kodumaale saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Kui aasta algul võis märkida võrdlemisi väikest tagasirändamist, on kevade tulekuga rändamine jälle hoogu võtmas. Nagu varemgi, nii ka käesoleval aastal külastavad kodumaad ja siirduvad dollaritemaale tagasi suurel arvul P.-Ameerika eestlasi. Eriti tagasirändajate arv on tõusnud. P.-Ameerika eestlased, kes tulid kodumaale ootama paremaid aegu ning külastasid omi sugulasi, on nüüd jälle oma tähelepanu pööranud dollaritemaale.

26. veebruaril lahkusid Tallinnast üle Rootsi a.-l. „Drottningholmiga“ Välis-Eesti ühingu liige hra Oskar Art oma abikaasaga ja pr. Elfriede Madisson. Paar päeva hiljem, 28. veebruaril sõitsid New Yorki hrad August Seeberg, August Korpe, August Erlagen ja Mihkel Vally.

Proua O. Kukepuu, kes pidi sama laevaga sõitma, lükkas oma sõidu edasi ning sõidab arvatavasti 25. aprillil.

Eriti palju väliseestlasi lahkus 4. aprillil, et a.-l. „Gripsholmiga“ 7. aprillil Göteborgist sõita New Yorki. Nende ära saatmiseks oli sadamasse kogunenud suur hulk sugulasi ning tuttavaid ja — nagu alati — ka V.-E. ühingu esindajad. Lahkusid Eestist V.-E. ühingu eluaegne liige hra August Lepp ja ühingu liige hra Edgar Pilder abikaasa ja lapsega, hra Mathias Pelmas, pr. Lukina Luik oma 3-aastase tütreaga, hra George Heng, hra

John Arneman, pr. Marie Gleser oma poja ja tütreaga, pr. Siina Tofer kahe tütreaga ja pr. Elise Seeberg kahe tütreaga. Prl. Helmi Käärrik sõitis üle New Yorgi Kanadasse. Hra August Lepp viis P.-Ameerika Eesti organisatsioonidele lisaks eelmisele saadetisele veel 6 komplekti kirjandust.

7. aprillil sõitis Cherbourgi kaudu a.-l. „Hamburgiga“ New Yorki ja sealt Chicagosse ühingu liige ja tuntud tegelane dr. Elisabeth Judas, kes Chicago maailmanäitusel kavatseb esineda kodumaa saadustega ja teha propagandat Eesti kaupadele. 16. märtsil sõitis Sydneysse ühingu liige hra Konstantin Kalamees, viies Sydney Eesti seltsile kaasa ühingu poolt annetatud raamatuid.

28. veebruaril saabus kodumaale Hamburgi kaudu hra Aleksander Vally, kes üle nelja aasta on maailmameredel sõitnud.

3. märtsil tuli Põhja-Ameerikast tagasi hra Aleksander Silm. Hra Silm on tegele- nud hulk aastaid Buffalos, omades seal väikese töökoja.

Alžiirist saabusid ühingu liige hra Ernst Feldt ja ülesvõtja hra Aleksander Juurich, kes käisid tutvunemas sealsete oludega.

25. aprillil lubasid New Yorki sõita hra Peter Ramst oma abikaasaga, hra Johan Järyts, ühingu liige hra Fr. Veske, pr.

Anna Mihkelten oma tütreaga ja prl. Ella-Marie Va her.

Suvel New Yorgi eestlaste poolt korraldatud ekskursiooniga on oodata hulk väliseestlasi, kes kasutades a/l. „Gripsholmi“ sõitmist otse Tallinna, külastavad kodumaad ja sugulasi. Laev saabub Tallinna arvatavasti 11. juuni hommikul.

Möödunud aasta eeskujul korraldab Välis-Eesti ühingu juhatus ka tänavu ekskursiooniga kodumaale saabuvatele väliseestlastele vastuvõtu ning omavahelisi koosviibimisi.

Loomulikult püütakse neile abiks olla ka majandusliku nõuandega, kui nad soovivad kodumaal kinnisvarasid omandada või siin ettevõtteid asutada.

Dr. Manuel Grande Alurralde

advokaat

Tsiviil-, kaubanduslikud ja päranduse asjad.
Toimetab kõiksuguseid kohtu asju. Esindamine ametasutustes.
Informatsioon ja nõuandmine.

LORIDA 259, BUENOS AIRES, REP. ARGENTINA.

Osaühisus RAF. HAARLA

Kirjaümbriku- ja paberiümbertöötamise tehas

Tallinnas, Tina 9

Telefon 302-56

===== Valmistab ja müüb igasuguseid =====

kirjaümbrikke,
postpabereid,
kirjaplokke,
kreppaberit

ja teisi paberikaupe tuntud headuses märgiga

Sydney eestlased väljasõidul Fairylandi 26. nov. 1933. a.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Osake kodumaad kauges Austraalias.

Sidney eestlaste väljasõidud, peod, koosolekud.

Eesti seltsi välistegevuse hooaeg algas väljasõiduga 26. nov. m. a. Nobedalt libises „Lady Caroline“ üle rohekassinise vee-pinna, suundes Lane Cove jõe sihis. Suvipäikese varahommikused kiired mänglesid mastis lehvilval sini-must-valgel rahvuslipul.

Jättes selja taha Gladesville ja Fig Tree silla, saabusime umbes poolteisttunnise sõidu järele Fairyland'i, mis on saanud Sydney eestlaste eelistatumaks väljasõidukohaks. Avar roheline muru, pingid ja laud jahedas leinapajude ning eukaliptuste varjus, siis kiiked, tantsusaal ja muud lõbustuse vaheldused. Ei puudu ka ujumise võimalus mudase põhjaga jõevees, mis küll kahjuks kodumaa tervismuda parandavaid omadusi ei evi. Kuid ega meie siia suplema tulnudki, selleks on jälle teised kohad. Meid oli vastu võtmas ligi poolesaja hingeline eestlaste pere, kes olid saabunud kas oma autodel või omnibusega. Laevaga tullijatega kokku oli meid umbes sada inimest. Esimeseks mureks oli ühislaua katmine, et hoolitseda kehakinnituse eest. Ei puudunud ka karastavad- ja vägijoogid. Peale einetust alustasime seltskondliste mängude-

ga, millised olid võrdlemisi hästi organiseeritud. Märgilaskmine, vabajooksud, kotijooks, pime rätsep, kass ja hiir, esimene ja viimane paar, maadlused ja ringmängud moodustasid päeva programmi. Hra Raimi juhatusel lauldi mitmed meeldivad kodumaa laulud ja nägin ühte hallipeaga vanemat härrat, näiliselt inglasi, suure hardumusega laule kuulavat ja arvatavasti äratas see tundmatu laul — voogades ligi sajast suust — ka temas mälestusi sellest, mis küll nii kaugel on, kuid siiski nii lähedal südamele seisab. Ja ka tagasisõidul peale lõbusalt veedetud puhkepäeva näis laulujumal keelepaelu täiel määral vallutatavat ja vaevalt vaibus üks laul laeva ühel veerel, kui juba teiselt poolt uus veel hoogsamalt kõlas. Kaugele üle Hunters Hill'i kõrgustiku kajas võimas ja voogav — „Eesti laul“. On rõõm olla rahva liige, kelle hinges on säilinud veel see igavene kevad, millest kord Vanemuine kandlikeelil kuulutas.

Nagu põlevad hundisilmad särasid miljonid linnatuled läbi õhtuhämaruse, kui sadamasse tagasi saabusime.

Nii möödus tänavuse hooaja esimene väljasõit.

9-dal detsembril m. a. seltsi näite-trupp kandis ette suure menuga meie nimekama näitekirjaniku huumoriküllase näidendi „Põrund aju õnnistus“. Et sel päeval peale lõunat tugevasti sadama hakkas, siis oli rahvast võrdlemisi hõredalt, umbes 70 inimest, kuna Raudsepa näidendid meil harilikult kuni 150 inimest ligi meelitavad. Raudsepa kujud kõigi oma inimlikude nõrkuste ja hüvedega on kahtlemata väljapaistvamad kodumaa näitekirjanduse põllul. Raudsepa näidendid aitavad välis-eestlastel sidet koduga süvendada.

Näidendis olid tegevad hra E. Jürgenson — Jeremiasena, hra B. Ustritsov — Rasmusena, hra J. Strauss — Soogenbitsina, pr. Liiv — Amandana, pr. Reinthal — Roosina, prl. Türkson — Ehana ja hra Päss — Lembituna. Hra Strauss Soogenbitsina andis ühe oma paremaid kujudest. Kauakestev aplaus publiku poolt ja lillekimbud naisnäitlejatele olid paremaks tõenduseks näidendi edust. On kavatsus näidendit märtsikuus korrata.

16-dal detsembril korraldas selts Sydney Eesti mudilaste perele traditsioonilise jõulupuu. See elurõõmust sädelev ja hõiskav noorpere ei tunne vajadust õrnvalge ja sammetpehme lumerüü järele. Nende meeli ei valda igatsus kuljuste kõlinal liugleda saaniga kuusiku all. Vaid vanemate jutust on neil teatav ettekujutus oma tõelisest kodust. Muinasjutt jõuluvanast, kes vitsakimbuga läbi korstna saabub jõulu aardeid jagama, ei leia küll uskujaid, kuid siiski teatav põnevus ja ärevus näib neid vallutavat, kui ilmub saali lävele punakuuline, valgehabeme ja suure kotiga vanake, — ja mis seal kotis kõik ei leidu! Seda imestust, kilkamist ja rõõmuväljendust, — see näib peagi saali vallutavat. Elektriküünalde valgel särava jõulupuu ümber mängib ja jookseb ligi 70 meie noorema põlve esindajat. Tänavu on neil koguni kahed jõulud, sest selts korraldas omad tavalisest nädal varem ja nii olid kodused alles ees.

Uueaasta vastuvõtmiseks ja vanaga jumalaga jätmiseks korraldati bankett, mis kujunes meeleolurikkaks õhtuks. Kuna aasta lõpu-poolte üldine majanduslik seisukord näitas märgatavat paranemist, siis avaldus see kahtlemata erilisel suures banketist osavõtjate arvus. Näitelaval lavastati hra Reinthali juhatusel „Mikumärdi“ teine vaatus „Ants Andersoni unenägu“. Näidend oma koomiliste olukordadega elustas publiku naerunärve ja näitlejad said rohkete kiiduavalduste osaliseks. Aukülarilisea oli kohal meie sinne konsul hr. H. Tanner, kes hiljuti saabus pikemalt puhkusreisilt

Soomest, mille kestes hra Tanner ka Eesti laulupidu külastas. Keskkööl saabus tantsu-orkester ja see tõi alles õige pidutuju. Esimesed päikesekiired olid juba ammu uut ilmakodanikku tervitanud, kui osavõtjad lahkuma hakkasid.

4-dal veebr. peeti seltsi pooleaasta peakoosolekut, mis erines tavalisest otse rekordilise osavõtjate arvu poolest. Ligi 50 liiget — seda arvu ei suuda alati isegi aasta peakoosolek ligi tõmmata.

Hra V. Peedo, kui seltsi esimees, andis üldlööva tegevusest möödunud poolaastal, milles mainis, et seltsi tegevuses on märgata järjest kasvavat aktiivsust. Seltsi liigete arv on juba tõusnud 140 peale ja näitab kindlat tõusu. Arvestades sinise eestlaste pere üldarvu 700 peale, näeme, et seltsi ümber on kogunud 20% eestlaste üldarvust, mis on kindlasti suurem, kui enamusel väliseltsidel.

Juhatus lasi teha suurema remondi saalis ja ka näitelava ehitati suuremaks. On kutsutud ellu laulu- ja muusikaring, mille vastu meie seltskonna poolt suurt huvi tuntakse. Hra Peedo avaldas lootust, et seltsi teine poolaasta veelgi edukam saab olema. Kassa aruande esitas seltsi laekur hra Sildever, millest selgub, et poole aasta tulud on peaaegu aasta eelarve taseme saavutanud ja seltsi kassas on raha ligi £ 100.—. Peotoimkonna aruande esitas hra Strauss, haridustoimkonna hra Sepman, laulu- ja muusikaringi hra Jürgenson ja revisjonikomisjoni hra Norrak. Selts tellis Eestist 59 mitmesuguse sisuga teaduslist raamatut ja ühtlasi saadeti ära 26 Välis-Eesti Almanaki aastatellimist.

Järgmise päevakorra punktina tuli seltsi kodukorra ettelugemine ja kinnitamine. Seltsi tegevuse laienemisega kui ka muutunud olukorraga arvestades leidis juhatus tarviliku olevat seltsi kodukorda, mis kuus aastat tagasi välja töötati, oma ülesandele otstarbekohasemalt ümber töötada. Uus kodukord võeti muutmatult vastu.

Läbirääkimiste all tõi esile elavaid mõttevahetusi eestlaste ümber rahvastamise küsimus Austraalias. Selle küsimuse üle võtsid sõna paljud liikmed ja läbirääkimiste otsekoheste tulemusena leiti soovitava olevat, et juhatus kutsuks ellu laste edustuse toimkonna, kes töötaks käsikäes pidutoimkonnaga, korraldades tihemini mitmesuguse eeskavaga lasteõhtuid, milles noored ise tegevad oles harjunud vabamalt ema keeles mõtlema ja selle vastu hakkavad rohkem huvi tundma. Liikmed leidsid, et olukord on siin küllalt tõsine, et energilist käitumist õigustada.

I. A. Norrak.

Sao-Paulo E. H. ja A. S. „Uus Kodu“ uus juhatus ja revisjoni komisjon.

Selsavad: V. Kurik, (rev. k. l.) V. Kalju, (l. sekretär) A. Aur, (rev. k. l.) E. Trell, (kassap. abi) ja Joh. Suursoo (rev. k. l.). Istuvad: J. Toom, (peasekr.) P. Veltson, (abiesimees) R. Rupsky, (esimees) A. Teller (kassapidaja) ja J. Mölder (2. sekretär).

Eesti Vabariigi 16. aastapäeva pühitsemine Brasiilias.

Ka tänavu, nii kui see traditsiooniks saanud Sao Paulo eestlastele, pühitsesid Sao Paulo eestlased Eesti Vabariigi 16. aastapäeva, mis kujunes veel laiaulatuslikumaks kui möödunud aastail.

Juba aegsasti enne Eesti Vabariigi aastapäeva saabus Sao Paulosse ainus E. V. esindaja Lõuna-Ameerikas aukonsul Rudolf Ise, kelle asukoht Rio de Janeiro, Brasiilia ühendatud riikide pealinnas. Kohe oma saabumise päeval külastas ta õhtul ühes tulevase Sao Paulo Eesti aukonsul hra Finn B. Arneseniga (rahvuselt norralane ja tursakala importöör) Eesti seltsi „Uus Kodu“, juteldes seltsi ruumes koosolevate eestlastega ja esitades neile tulevast Eesti aukonsulit Finn B. Arneseni. Hra Finn B. Arnesen on võrdlemisi noor mees, abielus, tõsise näoilmega, räägib norra, portugali, saksa ja inglise keeli, ning omab enese käes 40% tervest tursakala impordist Sao Paulos. Olles Briti tööstus- ja kaubanduskoja liige Sao Paulos, on ta ühtlasi ka Skandinaavia klubi liige, omab laialdase tutvusringkonna ning tema üheks otsekoheseks soovitajaks on Rootsi konsul.

Järgmise päeva õhtul võttis konsul hra R. Ise osa ka Eesti seltsi „Uus Kodu“ juhatuse koosolekust. Rääkida ja küsida oli niivõrd palju, et koosolek lõppes alles kell 2 öösel, kus hakati laiali valguma kodu poole.

Reedel, 23. veebruaril esines E. V. aukonsul hra Rudolf Ise raadios portugali-keelse kõnega Eesti üle. Laulis Eesti seltsi „Uus Kodu“ laulukoor koorijuhhi V. Goetzi juhatusel, kandes ette eesti hümnit ja teisi eesti laule. Solistina esines eesti lauludega raadios hra Jaan Mölder — bass. Samal päeval ilmusid ka mitmed kirjutised Eesti üle Sao Paulo ajakirjanduses ja intervjuud hra konsul Rudolf Isega.

Pidulikule E. V. aastapäeva õhtule Eesti seltsi „Uus Kodu“ ruumesse kogunes 24. veebruaril vihmase ilma peale vaatamata nii palju eestlasti, et seltsi mahukas saal oli tulvil. Publiku üldarvu võis lugeda ligi neljasajale.

Tähtsamatest külalistest olid pidulikule aktus-kontserdile auvõrastena ilmunud Briti kindral-konsul mr. A. G. Ponsonby, Ungari konsul, Soome konsul hra Lyder Sagen, Leedu konsul hra Petras Mačiulius, tulevane Eesti aukonsul Sao Paulos hra Finn B. Arnesen ja Eesti praegune aukonsul Rio de Janeiro hra Rudolf Ise. Olid veel kutsutud Rootsi konsul hra Gustav Stal, kes ka ühtlasi Läti aukonsul Sao Paulos, kuid kes ei saanud tulla, kuna ta samal päeval pidi Rio de Janeiro sõitma. Niisama oli kutsutud Taani konsul, kes aga kahjuks Santosesse pidi sõitma. Briti, Leedu ja Ungari konsulid olid ilmunud oma sekretäridega. Peale konsulite

oli ilmunud veel Cavalleiro de Vivo Matarazzo vabrikute (rikkamaid ja suurimaid suurtööstureid Brasiilias, rahvuselt itaallane) peadirektor, kes Leedu ja Ungari aumärkide omanikke ning üldse mõjukamaid mehi Sao Paulos. Olid veel ilmunud mitmed brasiillased, nagu S. A. Eutrepasto Estrela peadirektor j. t.

Aktus algas E. V. aukonsul hra Rudolf Ise kõnega, millele järgnes Eesti hümn, kantud ette seltsi laulukoori poolt; sellele järgnes Brasiilia hümn. Selle peale esitas konsul R. Ise tulevast Eesti aukonsulit Sao Paulos hra Finn B. Arneseni, mille peale viimane vastas portugalikeelse kõnega. Pikema päevakohase kõnega esines seltsi tegelane vanahärra Eduard Kalju.

Kontsertosas esines solistina prof. Tobia Perfetti.

Hra Sergei Linn esines mandoliinil klaveri saatel mitme palaga ja seltsi „Uus Kodu“ laulukoor hra V. Goetzi juhatusel kandis ette: „Uus kodumaa“ — V. Goetz, „Kutsumine“ — P. Vallin ja „Koit“ — M. Lüdig.

„Uus Kodu“ Sao Paulos tegi kokkuvõtte oma aastasest edukast tegevusest.

Sao Paulo Eesti Abistamise ja Hariduse Selts Brasiilias „Uus Kodu“ pidas 4. märtsil 1934. a. oma korralist aastapeakoosolekut. Koosolekule kogunes seltsi 87 liikmest 44 liiget.

Seltsi möödunud aasta tegevuse üle andis aru seltsi peasekretär hra J. Toom. Seltsi aruandeaastat loetakse esimesest märtsist 1933. a. kuni esimese märtsini 1934. a., selle aja jooksul on peetud korralisi peakoosolekuid 2, erakorralisi peakoosolekuid 2, seltsi juhatusel korralisi koosolekuid 6, erakorralisi 11; revisjonikomisjon on pidanud 6 koosolekut.

Hariduse alal on selts korraldanud loenguid. Eesti rahva ajaloo alal pidas hra A. Aur 9 loengut; „Abielu“ üle pidas hra Ed. Kalju 7 loengut, peale selle pidas Ed. Kalju ühe loengu ajaloo üle ja ühe aine üle „Jõud“, hra V. Munna pidas ühe loengu teemil — „Ruum ja aeg“, käsitades endiseid ja praeguseid vaateid ja nimelt Einsteini relatiivsuse teooriat. Eeskavaga piduõhtuid on peetud 12, neist üks pidulik kontsert-aktus 24. II. 1933. Tantsuõhtuid korraldati 4, teeõhtuid 1, perekonnaõhtuid 4 ja üks väljasõit Santo Amaro järve kaldale.

Seltsil on praegu mitmesugust liikuvat varandust Rs. 3:228 \$ 600 (kolm contot kakssada kakskümmend kaheksa milreisi ja 600 reisi). Seltsi kassas oli raha 1-sel märtsil 1934. a. Rs. 652 \$ 200.

Kontsertaktus lõppes Eesti hümniga ja sellele järgnes tants jazz-orkestri saatel, mis kestis kuni kella 4-ni hommikul. Meeleolu tundus kõigil hea ja ülev ning seltsi einelauaruumis, kus kõik lauad olid täis kokkutulnud eestlastest, kes mitmed esimest korda eesti peost osa võtsid, kõlas eesti laul.

*

Eriliselt peab märkima konsuli R. Ise tegevust eestlaste seas viimasel ajal. Seitse ja pool aastat ei olnud temast palju Sao Paulos kuulda. Seda suurema agarusega ta aga tegutseb nüüd. Annab ajalehtedele teateid, käib raadios, peab seal kõne ja laseb teateid ja andmeid anda Eesti üle, loob tiheda kontakti seltsi juhatusega, võidab usalduse ja lugupidamise. Võtab ühe eestlase, seltsi tegelase, hra Maarooši kaasa ja külastab eestlasi nende kodus, maal linnaümbruses, teeb ülevõtteid. Aitab kokkuleppe sooritada seltsil ja hra Tambergil, et hakkaks ilmuma ajakiri „Uus Kodu“ uuesti. Lühidalt konsul R. Ise avaldas energiat, oskust, diplomaatlikke kogemusi ja jättis enesest hea mulje.

Seltsi sisemine laen, mis tehti praeguste ruumide üürimisel, et teha nende remonti ja andis Rs. 1:594 \$ 000, suudeti tasuda mõne kuu jooksul ja selts on võlgadest täiesti lahti ning kuu üür on ette makstud.

Revisjonkomisjoni valiti: A. Aur, Joh. Suursoo ja V. Kurik, kõik endised peale viimase.

Seltsi auliikmeteks valiti Leedu konsul hr. Petras Mačiulius Sao Paulos, Soome konsul hra Lyden Sagen Sao Paulos ja E. V. aukonsul hra Rudolf Ise Rio de Janeiros. Enne oli seltsil üks auliige Sur. R. Romancio Netto.

Seltsi aastane puhasuülejääk Rs. 189 \$ 700 jagati põhikirja järele nii, et 80% sellest summast läheb Abiandmise kassasse ja 20% seltsi põhikapitaliks.

Liikmemaks määrati tuleva aasta peale 2 milreisi kuus ja 3 milreisi sisseastumise maksu, ühtlasi jäi juhatusel õigus oma äranägemise järele välja kuulutada aasta jooksul kindel aeg üks kuu, kus seltsi liikmeks saab astuda ilma sisseastumise maksuta.

Otustati ja tehti seltsi juhatusel kohuseks võtta enese peale palvekirja koostamine Eesti Vabariigi Valitsusele, et aastapassimaks, mis on siin Brasiilias väga kõrge — 45 milreisi palgalistel isikutel ja iseisvatel ettevõtjatel 60 milreisi aastas,

peale selle veel välispassi esimese aasta teise poole põhimaks, milline summa on 125 milreisi, alandataks 5 milreisi peale aastast ning seega võimaldataks igal eestlasel korraldada ja korras hoida oma passi ja kuuluda E. V. kodakondsusse.

Ajakirja „Uus Kodu“ väljaandmise võttis selts oma peale, ühtlasi leidis peakoosolek, et juhatus peab valvel olema ja vaadata, et ajakiri end ise ära tasub ja mitte kahju ei annaks seltsile. Ajakiri trükitakse Ed. Tambergi trükikojas. Loeti ette pea-

koosolekul ka Eesti allveelaevastiku korjanduslehe üleskutse ja nende nimed, kes juba annetanud.

Koosolekul valitud uus juhatus jagas omavahel oma esimesel koosolekul ametid: esimees — R. Rupsky (endine), abiesimees — P. Veltson (uus), peasekretär — Joh. Toom (endine), 1-ne sekretär — V. Kalju (endine), 2-ne sekretär — J. Mölder (uus), kassapidaja — A. Teller (endine) ja kassapidaja abi (varahoidja) — E. Trell (end.).

A. Aür.

Seltside koondumise tulemusi Buenos-Airesis.

Pühitseti pidulikult E. V. aastapäeva.

Nagu juba teada, senisest kahest Buenos-Airesis tegutsenud seltsist — Ü. E. N. Ü. Argentiina osakonnast ja E. s. „Ühendus'est“ loodi üks, millele ristsetel pandi nimeks Eesti selts „Estonia.“

Mis aga ka siin kohapealses elus suuri peamurdumisi tekitas, oli uue seltsi presidendini isiku küsimus.

Nii mõnigi „suur tegelane“ ei saanud paljuid õid und silma, sest niivõrd pinguli olid tõmmatud mõne mehe väiksed närvid. Presidendi toolile oli sama palju kandidaate, nagu siin võib loetelda eestlasi tööalade järgi.

Isegi meie naissoo esindajad peakoosolekul deklareerisid, et ka nemad tahavad oma kandidaati sel kõrgel kohal näha.

Kuid nagu kiuste kõigile kihustöö tegijaile valiti presidendiks isik, kellele seda vast tehti kõige vähem. Valiti seks mõlemas seltsis hoogsalt ja energiliselt tegutsenud, kaua aastaid Argentiinas elanud ning kogemustega mees sel alal hra Alfons Luik (tallinlastele tuntud maalikunstniku pr. Luik-Püümanni poeg).

24. veebruar s. a. möödus suurima peo õhtu tähe all.

Uus selts oli koondanud oma parimad inimesed selle teostajaiks.

Hoogsa ja temperamendirikka avasõnaga tervitas esimees Alfons Luik kokkutulnud eestlasi. Kõlagu eesti laul ja valitsegu meie keskel leplik meel — need olid sõnad, mis tekitasid esimehe kõne lõppedes tormilise ovatsiooni kõneleja aadressil.

Päevakohase kõne ühes linnulennulise ülevaatega meie riigi sünnipäevilt kuni käesoleva ajani andis Evald Ploompuu, mille lõppedes lauldi hardumusega hümnii.

Ilusa deklamatsiooniga tuli toime pr. F. Sooms, kes oma M. Underi luuletise „Appihüüuga“ näitas, et kunstniku andeid ei tuleks hoida vaka all.

Üldiselt on pr. F. Sooms eesti seltsi üks parimaid, energilisemaid ja tujuküllasemaid jõude küll näite-, tantsu-, spordi- jne. rühmades.

Pr. Jaakson laulis kaks ilusat eesti laulu, mille tõlgitsemine näitas, et tema õpingud laulu alal aina edu tähe all jätkuvad.

Lõpuks tantsis kuuepaariline tantsurühm pr. Jaaksoni juhtimisel rahvataitse, mis oma meeldivusega mitte ükski eestlasist külaliste, vaid ka siitmaalaste tähelepanu erilise innuga köitis.

Saali dekoreeris äsja siia saabunud kunstnik R. Lepvalts väga õnnestunult. Oli ilus õhtu küll eeskavaliselt, küll tujukülluse poolest.

On kahju ainult, et sinne olukord ei luba sagedamini korraldada sarnaseid õhtuid!

Kavatsusel on siiski mai vastuvõtuks korraldada spordipidu puhtsportliku eeskavaga ja jaanipäevaks näitetrupp oma vahva näitejuhi R. Põdra juhtimisel tahab esineda uue lavastusega. Materjalid selleks on juba kohapeal olemas.

Seltsielus on märgata tõusu ning majanduslikult on selts praegu tugevam, kui ükski senini siin tegutsenud seltsidest.

Ehkki on ka siin voolusid, mis vägisi püüavad takistada seltsi rahulikku arengut ja tegutsemist, pole karta siiski, et selts oma tegevuses võiks hakata tegema vähjakäiku, sest üldine juhtimine on ikkagi inimeste kätes, kellel küllalt seltsi tegevuses kaalu ning kelle põhimõtteks on hoida alal seda seltsielu peategurit — sisemist ühtlust.

*

Detsembrikuul 1. a. uppus Buenos-Airesi läheduses San-Isidros jõkke tallinlastele, eriti muusikameeste ringkondadele hästi tuntud Robert K u k k e u s.

Kadunu, omades hea, sõbraliku ja rahuliku iseloomu, oli alati teretunud külaline küll eestlaste, küll siitmaalaste sõprade juures. On kahju sellest kuldse südamega inimesest. Kuid surm, see on ju meie kõigi saatus. Kellele varem, kellele hiljem.

P. E—d.

Eestlaste elust Detroitis.

„Laul ühendab Eestiga ka kaugel võõral teel . . .“

Elamistingimused Detroitis näitavad paranemist. USA valitsuse määrused, tööde õiglasem jaotus ja riiklikkude ning ühiskondlikkude tööde korraldamine valitsuse summadega on palju kaasa aidanud tööpuuduse lahendamiseks. Tarvitaja ostujõu kasvamine elustab äritegevust ja tööstust. Autotehased üle nelja aasta märgivad jälle suuremaid tellimisi. Eestlased, kes 3—4 aastat olnud tööta, töötavad jälle, — kuigi pole mingit kindlustust — kui kauaks. Meeleolu Detroiti eestlaste seas on märksa lootusrikkam.

Uus — 1934 — aasta töötab saada elavamaks tegevusaastaks ka Detroiti E. S. „Kodule“. Nii olid ühisele, seltsi poolt korraldatud, uue-aasta vastuvõtmisele kokku tulnud üle poolte sinsetest eestlastest. Üks-teisele head uut aastat soovides, usuti selle soovi täidemineku sisse enam, kui möödunud kriisi-aastate vastuvõtmistel. Lootusrikkas meeleolus saadeti uue-aasta esimesed tunnid lõbusalt mööda: valati õnne, mängiti ja tantsiti kuni hilishommikuni.

14. jaanuaril D. E. S. „Kodu“ pidas oma aastakoosolekut. Jällegi ilmnis elavam meeleolu kui möödunud aastal. Oli märgata suuremat huvi ja üksmeelt seltsi elu vastu. Tuli endiseid liikmeid ja uusi juure; seipseti julgemaid tegevusplaanekavatsusi, milliseid viimastel kehvadel aastatel teha ei võidud. Seltsi juhatusse 1934. aastaks valiti: esimeheks Jüri Riis (uus), kassapidajaks John Viik (endine) ja kirjatöimetajaks Berny Kansman (endine). Revisjonikomisjoni valiti: Sam. Busch (end. esimees), Emilie Erlich ja Ervin Mauring. Seltsil on praegu 28 liiget. Seltsi aadress: D. E. S. „Kodu“ 9733 Holmur Ave Detroit.

18. veebruaril olid Detroiti eestlased koos igaaastase omapärase kaardimängu võistluse puhul karika peale. Mõnel pool arvatakse ehk, et kaardimäng on kurjast, meie kogemustest siin peab järel-dama aga just vastupidist. Kaardimäng on isegi palju kaasa aidanud, et siinsed eestlased üksteist sagedasti külastavad. Kaardi — pinockle'i — mäng näib olevat sinsetele eestlastele väga sobiv ajaviite vahend, kõigile — naistele ja meestele, noortele ja vanadele. Neli aastat tagasi korraldati esimene kaardimängu võistlus sinsete eestlaste vahel, et avastada parimat mängijat. Esimeseks võitjaks 1931. aastal tuli dr. Mihkel Scherman. M. Schermani algatusel ja seltsi toetusel järgmise aasta võistlusteks muretseti rändav auhind — karikas. 1932. aastal tuli meistriks jälle dr. M. Scherman. Pi-

nockle'i mängu meistriks möödunud 1933. a. oli Berny Kansman, ja nüüd, 18. veebruaril peetud võistlustel võitis karika 1934. aastaks Albert Koist. Osavõtt sellest võistlusemängust oli elav, nagu varemategi aastatel.

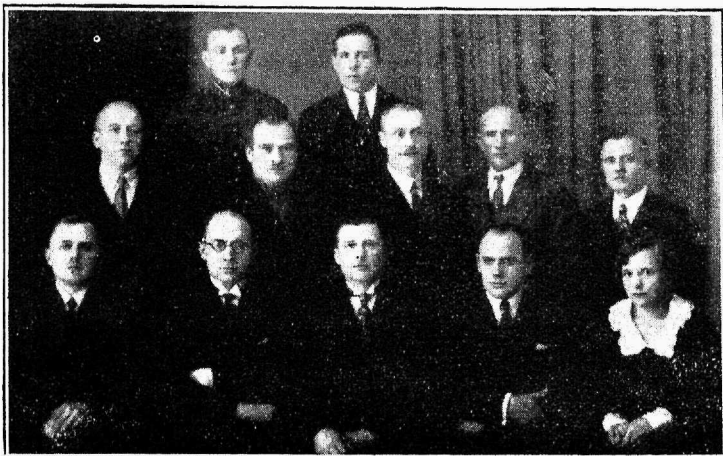
Eesti iseseisvuse aastapäeva Detroiti eestlased pühitsesid 25. veebruaril — päev hiljem selleks, et neile, kes laup., 24-dal tööga olid seotud, võimaldada ühisest aktusest osavõttu. Kella 4 p. l. kogus rahvast John Viiki majasse, 9733 Holmur Ave, rohkem kui ette arvata võis; hariliku suurusega eluruumid oleksid võinud olla avaramad sel päeval. Pidupäeva avas seltsi esimees kõnega „Väliseestlased ja Kodu-Eesti“, märkides tundeid ja mälestusi, mis saavad tugevateks ja elavateks väliseestlaste ühistel koosviibimistel, eriti rahvuslikudel tähtpäevadel. Kõnele järgnes „Väliseestlaste laul“ segakoorilt, autori Ervin Mauringi juhatusel (siin ette kantud esimest korda).

Teisena kõneles Asutava Kogu liige Fred A. Vesterberg Eesti iseseisvuse sünnist. Kõneleja kokkuvõetud ülevaates selgitas kuulajatele neid olukordi, milles tekkis Eesti iseseisvuse idee, ja missugustes tingimustes iseseisvuse saavutati. Kõnele järgnes Eesti hümn ühises, vägevas laulus. B. Kansman (s. sekretär) kõneles saksa okupatsiooniajast ja sellele järgnevas vabadussõjast.

Edith Vesterberg refereeris isiklikke muljeid Vene-aegsest Eestist ja Saksa okupatsiooniajast. Olles rahvuselt soomlane, oli temal haavavalt valus näha vennasrahva seisukorda. Eestlane ei saanud asju ajada eesti keeles eestlaste maal, lapsed koolis ei tohtinud rääkida oma emakeelt. Kõnele järgnes „Eesti laulu hää!“ segakoorilt. Kõik kõned ja laulud kuulati tõsise tähelepanuga ja võeti vastu elavate kiidu-avaldustega. Aktuse meeleolu oli ühine — pidulikult pühalik.

Pärast aktust perenaised katsid ühise pidulaua. Laud oli rikkalik ja seda enam pidulik, et märjukeste pudelid võisid (esimest korda seltsis) olla seaduse poolt lubatud kohal — laul. Lauas läks lahti ühine laul ja tõestusid Jakob Liivi sõnad „Väliseestlaste laulus“: laul ühendab meid Eestiga ka kaugel võõral teel, ja paneb hinge liikuma ta kõlarikas keel. Lõppeks löid „vana-maa“ tantsudele kaasa ka need mehed, kes vist isegi ei mäleta, millal nad viimati jalga tantsuks tõstsid. —

J. R.

Aluksne E. Haridusseltsi juhatus, koos külalistega E. Vabariigi 16. aastapäeva aktusel.

Istuvad: vasakult teine: prof. J. Uluots, järgm. seltsi esimees J. Tiro ja Eesti konsul Riias V. Kruus. Seisab paremalt esimene V.-E. Ühingu esindaja Ed. Tiro.

Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemine Lätis, Aluksne eestlaste juures.

Põhja-Lätis suurem Eesti koloni, Aluksne eestlaskond, mälestas pidulikult ühise perena oma kodumaa — Eesti Vabariigi — 16. iseseisvuse aastapäeva, 4. märtsil s. a. Külalistena olid ilmunud Tartu ülikooli professor J. Uluots, Eesti konsul Riias hra V. Kruus ja Välis-Eesti Ühingu hra E. Tiro. Päeva tutvuti sealsete eestlaste elu-oluga. Käidi ehitada kavandatava seltsi- ja koolimaja ehitusplatsil, kus veetud kohale kõrged palgivirnad, kivi- ning kruusahunnikud. Riias koostatud ja ministeeriumi poolt kinnitatud ehitusplaani järele läheb ehitus maksma 78.000 latti või praeguse kursi järele sama palju kroone. Tuleb aga võtta arvesse, et eelarve on koostatud mõned aastad tagasi, mül ehitusmaterjali hinnad olid kõrgemad, nii et praeguste hindade järele läheks ehitus maksma umbes 50—55.000 latti. Senini on suudetud koguda vaid ligemale 10.000 latti, siia ühes arvatud ka ehitusmaterjal. Läti valitsusele on esitatud palve 10.000-latilise toetuse saamiseks, mille kohta on teatatud Eesti konsuli kaudu, et nimetatud summa on võetud riigi 1935/36. a. eelarvesse. Hiljem tutvuti praeguse üürikoolimaja ruumidega ja hoonega, mis on kahekordne kivimaja, ehitatud mõned aastad enne maailmasõda ja oma ruumala poolest mitte vähem ehitada kavandatavast puumajast. Ka nimetatud maja on võimalik osta, hinnaga 40—45.000 latti. Üldiselt kalduti arvamisele, et soodsam oleks omandada ostuteel praegune koolimaja, kus

välkese ümberehituse teel leiaks omale ulu- aluse — mugava kodu — nii kool kui ka selts. Näib, et asi hakkab ometi kord liikuma surnud punktist ja küsimus lahendatakse kas nii või teisiti.

Mis puutub sealsete eestlaste läbisaamisesse lätlastega, siis olgu tähendatud, et vahekorrad on kõige soojemad ja paremad: ei mingisuguseid hõõrumisi ega ütlemisi omavahelises läbikäimises.

Õhtul kell 7 oli korraldatud roheliste vanikutega ja Eesti ning Läti riigilipuketega kaunistatud Aluksne garnisoni peosaalis a k t u s ühes sellele järgneva näitemänguga ja teiste ettekannetega. Garnisoni ülema esindajana austas aktust oma osavõtuga kolonel-ltn. Bone. Pärast seltsi esimehe J. Tiro avasõna ja Läti hünni, mida laulis kogu rahvas orkestri saatel, asus kõnetooli prof. J. Uluots, kes pidas üle tunni kestva, vaimustusest nõretava peokõne. Omas kõnes andis prof. Uluots ülevaate Eesti riigi loomisest, iseseisvuseaja suurtest saavutustest ning edusammudest igal eluavalduosalal. Peatudes praegu valitseva üldise rahulolematuse nähte juures, nimetas selle põhjusena näilist paleuste tuhumumist eesti rahvas, teatud otsimist sellel alal. Ütles aga, et tõeliselt tuleb ometi eesti rahvast selles mõttes pida üheks õnnelikumaks rahvaks. Tema suureks ja pühaks paleuseks on jätkata oma endiste, valitseva rahva, õiguste jaluleseadmist, mis ajalooratas alla veeretanud, kuid nüüd jälle

uuesti on üles tõstmas. Et seda saavutada, on vajaline, et Eesti rahvas omas tervikus oleks läbi imbutatud sellest ideaalist, siis suudaks ta vaimustada, haarata kaasa ka need rahvaliidid, kes asuvad väljaspool kodumaa piire. Tuleb käia põhimõttel: anna keisrile, mis keisri kohus, jumalale, mis jumala kohus, kuid iseenesele, oma rahvale, mis rahva kohus. Kui meil sageli tekib kahtlus, kas pingutused annavad tulemusi, siis ei peaks ometi meie praegune põlv tundma end nõrgemana kui meie esivanemad, kus eluraskused olid palju suuremad. Meie rahva hing, parem arusaamine ei peaks seda lubama, sest ta pole kunagi kaotanud usku paremasse tulevikku ja võit on alati kindlasti sellega, kes usub oma võimesse, oma püüetesse. Lõpetab sooviga, et iga eestlane peab jääma eestlaseks, ükskõik kus ta ka ei asuks ja elaks. Järgnes Eesti hümn, mida samuti laulis kaasa kogu rahvas.

Kõne mõjus meeltülendavalt, kutsudes esile tugeva, kauakestva aplausi. Prof. Uluotsa kõne iseloomustuseks tuleks öelda: tuli, nägi ja võitis eestlusele Läti eestlaste südamed.

Kõneles veel Välis-Eesti ühingu organiseariva toimkonna liige hra E. Tiro, kes andis ülevaate väliseestluse liikumisest. Tähenas, et 20% Eesti rahvast elab väljaspool kodumaa piire. Tuleks panna enam rõhku nende rahvusluse alahoiu küsimusele ja riik ei tohiks jääda siin ükskõikseks pealtvaatajaks. Näitena toob Saksamaa, kes möödunud aastal on kulutanud saksluse propageerimiseks üksi Eestis, kus elab kõigest 18.000 saklast, ümmarguselt 24 miljonit senti. Meil aga on Välis-Eesti ühing senini jäetud üksi oma suurte ülesannetega, laiemas seltskondliku kui ka riikliku toetuseta, kuigi ülesanded on üldrahvuslikud. Oma sünnikoha, Aluksne eestlaste kohta arvab, et neid teatud määral on raske pidada väliseestlasteks, kuna nad elavad Eesti liitlase Läti pinnal, kes annud neile laialdased rahvusliku enesearendamise võimalused, samuti nagu Eesti seda teinud Eesti pinnale jäänud lätlaste suhtes. Teiseks on Aluksne eestlased oma emamaale liiga lähedal ja seetõttu hõlpsasti kättesaadavad ka kõik Eesti vaimuvara allikad. Kui siiski, ka nendes oludes, tuleb ette rahvusest taganemist, siis on tegemist äärmise rahvusliku loidusega, otse kuritahtlikkusega, millel ei tohiks olla aset tänapäev. Ütleb: „Olge kohusetruud, ustavad ning head Läti kodanikud, kuid ärge katkestage ka sidemeid oma isaisade maaga. Ärgu rohtugu teed, mis viivad sinna, sest voolab ju telegi soontes sama, muistne Eesti Kalevite veri.“

Lavaliseks hästiõnnestunud ettekandeks

oli päevakohaselt valitud A. Tammani „Koidikul“. Esinesid Haridusseltsi juures moodustatud noorte grupi tegelased, kelle kätte oli usaldatud ka peo üldine korraldus ja tehniline läbiviimine. Lavastajale, kooliõpetajale pr. Tirole, ulatati tänutäheks punaseid tulpe.

Jäi mulje, et sarnaseid rahvuslikke õhtuid, Eestist kutsutud külalistega, tuleks korraldada sagedamini, vähemalt kord aastas, Eesti Vabariigi aastapäeval, mis suurel määral aitaks hoida alal üleraja jäänud eestlastes rahvuslikku vaimu, meelust ja mõtlemisviisi.

—et—

Uusimaid teateid Riia eestlaskonnast.

Eesti Vabariigi 16. aastapäeva pühitseti ka Läti pealinnas — Riias — õige suurejooneliselt. Diplomaatidel olid mitmesugused ametlikud vastuvõtud ja külaskäigud, kuid ka Läti eestlaskond elas päevale tarvilise heatahtlikkusega kaasa. Eesti Riia saadik võttis vastu Eesti kolonii 24. II kella 16—18. Õhtul oli Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi ruumes pidulik koosviibimine, kuhu oli kogunud hulk pidulisi, olgugi et samal õhtul Läti-Eesti sõprusühing pidas Mustapeade klubis samasugust koosviibimist, mis tõttu muidugi olid killustatud osavõtjad.

Peoõhtu R. E. H. ja A. ruumes avas seltsi esimees hra Verende!. Siis kõneles Eesti saadik Riias hra K. Mennig, soovides omas pidukõnes kõigil südames ühineda kodumaa armastuseks. Sellejärele kõneles juba Riia eestlasile tuntud prof. Piip teemil: „Mis meie kodumaa on selle aja jooksul meile annud.“ Kujukalt viimistlenud ja selgitanud teemi aineid, palus lugupeetud professor väliseestlasi mitte häbeneda oma rahvust: „Öelge ikka, et olete ikka eestlane; uskuge kodumaaesse, emake kodumaa ootab ka teilt armastust ja tahab, et teda peate meeles.“ Lõpuks annab üle tervitused kodumaalt. Järgmisena Eesti sõjaväe esindaja Lätis kol. Kohali sõjameheliku kõne järele R.E.H. ja A. koor laulis „Isamaa ilu hoieldes“. Kõnelesid veel Eesti haridusministeeriumi koolivalitsuse direktor hra Mägraken, pastor Kuusik Tallinnast, ja siis mag. Indreko, teemil: „Eesti rahva ajalugu“. Peale kõnede, mis venisid siiski liiga pikale, järgnes kontsertosa. Laulis sümfaatne eesti lauljanna pr. Tiedeborg-Torokoff paar ilusat laulu, Riias viibivad eesti girdlid esinesid tantsudega ja lõpuks R.E.H. ja A. laulukoor kandis ette rea eesti laule. Lõpuks oli tants.

*

Riia E. H. ja A.-S. juhatus 1934. a.

Vasakult paremale istuvad: A. Kivi, V. Roseniili, J. Verendel, (esimees) R. Teffer ja R. Fridolin. Seisavad: A. Olberg, O. Kütt, Arn. Kasak, A. Miil ja G. Engelbrecht.

1934. a. 24. märtsil esines Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi laulukoor Läti raadio-ringhäälingus Riga-Madona-Liepaja ¼-tunnilise eeskavaga. Kavas olid eesti heliloojate järgmised tööd: 1) A. Läte „Ärka üles isamaa“, 2) M. Lüdigi „Õhtul“, 3) K. Tärnu „Priuse hommikul“, 4) J. Saarniit „Kõrs kahiseb“, 5) M. Lüdigi „Kits ja hunt“, 6) M. Lüdigi „Nõmm“, 7) A. Kapp „Mu süda“, 8) E. Vörk „Ma lille sideme võtaks“, 9) M. Herman „Küll oli ilus mu õieke“, 10) M. Saar „Allik“, 11) M. Lüdigi „Põlismetsa järv“ ja 12) J. Jürgenson „Mitte asjata“.

Mainitud laulukoori seekordne esinemine on juba järjekorras teine Läti ringhäälingus ja loodetavasti koori tasapinna püsi ja veel tõus ei jäta sellist Eesti ja eesti laulude tutvustamist sõbralikus naaberriigis viimaseks. Igatahes jääb soovida laulukoorile vaid jõudu edaspidiseks tööks.

Välis-Eesti Ühingu Riia klubi tegevusest.

Märtsikuu jooksul kasvas Ühingu klubi liikmete arv 9 uue liikme võrra, ning rikkas seega hästi kokkuliitunud peret reatublide tegelastega.

Klubi koosviibimisel 16. märtsil oli koosviibijatel suur heameel oma uue kaaskliikme konsul Kruusi isikus tublit ja põhjalikku kodumaa majanduse ja poliitiliste külgede tundjat tundma õppida, jälgides huviga hra Kruusi referaati, teemil: „16 aastat arengut kodumaal“. Hra Kruus

võttis vastu kutse Hariduse- ja Abiandmisseltsi osakonna esimehe kohale. Kaastöötemaga kujuneb tarvilikuks ja väärtuslikuks juba seepärast, et hra Kruus Riiga otse kodumaalt tuli, tundes lähemalt kodumaa olusid kohapeal keskasutustes töötades.

K. K—vi.

Berliini eestlaste seltsielust.

11. veebruaril s. a. pidas Berliini Eesti selts oma aastakoosolekut. Aruannetest selgus, et liikmete vähesuse tõttu oli seltsi tegevus läinud aastal õige vaikne. Koosolek oli asjalik ja üksmeelne. Soovitati ühtmeelt ja kokkuhoidmist võõrsil. Seltsi liikmeteks astusid saadik dr. Akel perekonnaga ja peakonsul J. Mölder.

Kuna siinsed vabariigi esindajad, arvatud välja peakonsul H. Markus, seni seltsielu vastu mingit huvi ei tunnud, oli seltsi liikmetele meeldivaks üllatuseks saadik dr. Akeli ja peakonsul Mölderi teadaanne, et nad tahavad seltsi elust ja tegevusest kõige jõuga osa võtta.

Seltsi juhatuse valiti: E. Riemer, A. Kipasto, G. Mägar, prl. Saukas (kõik endised ja pr. Kuyberg).

Eesti vabariigi aastapäeva pühitses Berliini Eesti selts kella-viie-teenä ja õhtul balliga. 24. veebruaril kogunes Eesti saatkonna ruumidesse, Hildebrandi tän. 5, ligi saja inimese ümber. Sel päeval viibisid Berliinis ka mõned V.-E. Ühingu liikmed Tallinnast. Dr. Fr. Akel ja tema perekonna lahkel kaasabil kujunes kella-viie-tee väga meeolurikkaks.

Belgia E. Seltsi praegune juhatus.

Istuvad vasakult paremale: A. Pelmas — abiesimees, pr. H. Pelmas — laekur, A. Tali — esimees, pr. O. Gutman — seltsi esindaja Antwerpenis. Seisavad vasakult paremale: A. Lövend — kirjatoimetaja abi, J. Krusten — kirjatoimetaja.

Eesti vabariigi aastapäev Brüsselis.

24. veebruaril korraldas Belgia Eesti Selts „Maison des Brasseurs“ suures saalis traditsioonilise E. V. 16. aastapäeva pühitsemise. Kokku oli tulnud 70 inimest.

Külalistena võtsid osa aktusest Eesti saadik Pariisis hra O. Strandman ja kaitseväe esindaja kolonel Normak, kes viibisid Brüsselis Belgia kuninga matusel E. Vabariigi ja sõjaväe esindajatena. Antwerpenist oli aukonsul hra Verbeeck ja asekonsul hra Jöffert, kes alles 15. veebr. Eestist Antwerpeni jõudis.

Ütles tervitusi ja pidas südamliku kõne saadik Strandman, toonitades seda suurt tähtsust, mis on eestlaste organiseerimisel välismail. Kuigi paljud on oma väikesest kodumaast elanud aastaid kaugel, leidnud siin enesele ehk lähedamad elutingimused, et nad siiski ei unustaks kodumaad ja jääksid headeks ning tublideks kodanikeks oma kodumaale. Kõnele järgnes ühiselt hümn.

Päevakohase kõne pidas ka aukonsul hra Verbeeck.

Siis kanti veel seltsi liikmete poolt ette deklamatsioone, laule, kahekõne ja rahvatantsud, mis kuulajaskonna pooit sooja vastuvõtmist leidsid. Eriti huvitatud oldi rahvatantsudest.

Helsingi Eesti seltsi tegevusest.

Veebruar möödus H. Eesti Seltsis peajasjalikult Eesti Vabariigi 16. aastapäeva tähe all, mida selts omis ruumes 23. II. 34. öhtul pühitses.

Kuna välismaal viibiv eestlane selle päeva pühitsemist oma pühaks kohustuseks peab, tuli kokku üle 150 inimese.

Seltsi esimehe hra Harti avasõnale järgnes minister Rebase tervitus. Huvitava pidukõnega esines pr. Helene Hellat-Pallo, andes kuulajatele elava pildi vabariigi loomispäevist ning möödunud 16 aasta jooksul tehtud tööst. Päevakohaseid luuletisi kandis ette Eesti sõber — näitleja pr. Rantanen-Pylkänen.

Huvitavamaks ettekannete osaks oli Tallinna ooperilaulja pr. Runge-Arderi soololaul, keda paljud Helsingis elutsevad eestlased kuulsid esmakordselt.

Ühine lõbus koosviibimine kestis hilja ööni.

Nimetamiseväärt seltsi elus on veel veebruaris konsul A. Pallo poolt peetud huvitav ettekanne „Majanduskriisist“, mille puhul Helsingi eestlastel võimalus oli ühiselt arutada põnevamaid majanduslikke päevaküsimusi.

Hilisemaks sündmuseks seltsi elus on 9. III. peetud õppiva noorsoo õhtu, mille tegelasteks olid peajasjalikult Helsingis õppivad noored.

Koosviibimine algas H. E. Seltsi abiesimehe pr. Mägi kõnega, kus ta alla kriipsutas seltsi tähtsust kui koonduskohta ja kodu väliseestlastele ja üles kutsus kõiki noori seltsi ümber koonduma. Järgmiseks oli eeskavas ühislaul.

Õhtu kandvamaks osaks oli üliõpilase Adrienne Lints-Merva loeng Gustav Suitsust ning Otto A'Antila ettekanded Suitsu luuletusist. Kiiduavaldused viimasele olid eriti tormilised, sest puhtas eesti keeles kandis hõimuveli ette Suitsu paremaid töid, osates elavalt anda edasi luuletaja väljendatud sügavamaid läbielamusi.

Õhtu muusikalist osa täitsid konservatooriumi õpilased Eleonore Veinberg ja Anna-Liia Antila, kandes klaveril ette Chopini „Scherzo“, ning soololauludega rõõmustas kuulajaid Marie Tamman, keda klaveril saatis Totti Kõresaar.

Tähendatud õhtu oli järjekorraliselt teine sellelaadiline ning oli mõeldud peajasjalikult Helsingis õppiva akadeemilise noorsoo koondamiseks seltsi juurde.

Seltsi esimehe J. Harti ettepanekul hakkas Leeni Vesterinen koguma seltsi ümber noori, ning selle järelalusena on suurem osa üliõpilasi ning teisi Helsingis õppivaid eesti noori astunud seltsi liikmeks.

M.

Helsingi Eesti Seltsi uus juhatus.

Abiesimees pr. Mägi, majahoidja pr. Schvalbe, laekur hra Grünberg, sekretär pr. Kalbek, laekuri abi prl. Org, sekretäri abi prl. Jansen ja esimees J. Hart.

Ringvaateid välismailt.

Põllupidamise tingimused Aafrikas.

Buurid põllupidajatena. — Loodus ja kliima. — Valge ja musta klassi vahe.

Vanasti oli väljarändajal õige lihtne asuda elama Lõuna-Aafrikasse, kui tal selleks oli soov ja kui ta suutis tasuda reisi-kulud. Nüüd on olukord sootuks muutunud. Tuleb paluda valitsuselt asumiseks luba, ja valitsus võib palve tagasi lükata ilma ühtegi põhjust ette toomata.*)

Kõige hõlpsamini saab loa sisserändamiseks inimene, kes soovib hakata tegelema põllupidamisega. Sissesõidu luba ei anta ka tiisikushaigetele, kuid tervislist kontrolli maandumisel ei ole, ainult saksa laevasõidu ühingud kontrollivad oma reisijaid enne laevale võtmist.

Buurid ei näe üldse heal meelel, et lastakse sisse rännata võõrastel, välja arvatud Inglismaalt ja Hollandist, kuna nad kardavad oma seisukorra halvemist uute inimeste juurevoolu läbi. Kuid nende ridade kirjutaja arvates just inglise ja hollandi asunikud ei sobi Lõuna-Aafrikasse, kuna nad on liig hellitatud siinse raske põllupidamise jaoks, mille tõttu nende põllupidamisel — kui

neil ei ole just kasutada suurt kapitali — enamasti ei ole edu. Sooja kliima tõttu on siin põllupidajal palju vaenlasi — igasuguseid putukaid ja taimehaigusi, mille vastu võitlemine nõuab suurt vaeva. Ka tunnevad inglise ja hollandi asunikud põllupidamist õige ühekülgsest, nad kasvatavad ikka ainult üht taime, mille tõttu maa nõuab kunstlist väetist, ja see on väga kallis. Nii saavad nad vaevalt ots otsaga kokku, vaatamata sellele, et põllusaaduste hinnad on eestlase mõiste järgi otse kuulumata kõrged: kartulid 7—15 sh. kott (kotis on 150 naela), nisu 16—25 sh. kott, kaerad 7—17 sh., türgi oad 30 sh. kott jne. Kuid inimene, kes on harjunud raske tööga ja kes oskab õieti korraldada oma põllupidamist, saab omaga hästi läbi.

Kliimaatilised tingimused on head. Enamasti alati on päikesepaiste. Port-Elizabeth'i ümbruses võib aedvilja kasvatada vabas õhus aasta läbi, muidugi tuleb suvel peenraid hoolega kasta. Viljapuud kannavad vilja küll iga liik omal ajal, kuid nii, et aasta läbi on turul värsket puuvilja: apelsine, pirne, õunu, ploome, banaane ja muid puuvilja liike, mida Eestis ei tunta.

Maastik tundub eestlasele veidi igav,

*) Lähemalt sisserändamise loa üle dr. E. Muna kirjutises V.-E. Almanakis II, 1933. a. ja ins. A. Linholmi artiklis V.-E. Almanakis I, 1934. a. — Toim.

kuna metsa on õige vähe, selle eest aga on siin mäed, millel on oma võlu. Lõunarananas on mägede ahelikud, mis kohati ulatuvad merde järskude kaljudena, kohati taanduvad merest paarikümne miili kaugusele, jättes mere poole lagendikke, millest läbi vesi on uhtunud sügavad orud. Need orud moodustavad kõige ilusamad kohad: nad on kaetud tiheda metsa või võsastikuga, siin tormab vahune oja kõrgelt kaljult alla, seal on vaikne veekogu kristallselge veega, milles peegelduvad kõrged õitsevad puud ja õrnad sõnajalad.

Esimese mägede rühma taga sisemaa pool on legendik, mida kutsutakse Karroo'ks, selle järele tuleb teine mägede rühm, siis jälle legendik, mida kutsutakse Suur-Karroo'ks, ja selle taga on jälle mäed. Karroo's on maapind väga viljakandev, kuid kuiv. Saak on täiel määral ärarippuv veerohkusest: kui vett on küll, kasvab kõik väga hästi ilma väetamata.

Lõuna-Aafrika Unioonis on ligi 2.000.000 valget elanikku ja umbes 7.000.000 musta ja värvilist. Valged on enamuses buurid, siis inglased, vähesel arvul on ka teisi rahvusi: juute, sakslasi, prantslasi jne. Kuid venelasi nende ridade kirjutaja pole kohanud rohkem kui üht kalakaupmeest, kes oli abielus juudiga.

Buuride ja inglaste vahel oli seniajani äge poliitiline võitlus, kuid umbes pool aastat tagasi mõlemate parteide liiderid leppisid omavahel kokku ja püüavad mõlemad parteid liita. Buuride parteis on veel üks osa, kes on liitumise vastu ja kes nõuavad täielikku lahtitulemist Inglismaast, kuid see osa on õige väike.

Iseloomult sarnanevad buurid õige palju eesti mulkidele, kuigi paremad elutingimused ja musta tööjõu odavus nad hulga laisemaks on teinud. Enamasti on nad tugeva kasvuga, vähese ja rahulise jutuga, esinemisel veidi iroonilised. Inglaste iseloom on kaugelt meeldivam, sõbralikum, kaastundlikum ja viisakam.

Valgete ja mustade vahekord tundub eestlastele õige imelik: valge mustaga naljalt ühe katuse all ei maga — see on suureks häbiks, kuid sealsamas laseb valge heal meelel mustal teenijal omale toitu keeta ja oma lapsi kasvatada. Valgetel ametnikel on ikka üks või rohkem musti teenijaid, nii et valged naised ei tee muud kui ostavad toiduaineid, mis neile koju ukse taha tuuakse, juhatavad musti teenijaid ja — ohkavad raske elu üle. Maal oli nende ridade kirjutajal omal juhus näha, kuidas mees enne tööle minekut kohvi keedab ja selle naisele voodisse viib.

Elu on üldiselt vaiksem kui Eestis. Noorsoo ettevõtetes ei ole näha seda vaimustust ega elurõõmu. Vabal ajal mängi-

take golfi, muru-tõnist, käiakse suplemas, kinos, mängitakse kaarte jne., kuid kõik see sünnib vaikselt, ilma rõõmuhoiseteta, ilma lauluta, ilma vaimustuseta.

Eestlasi on Lõuna-Aafrikas õige vähe. Port-Elizabeth'is pole ühtki eestlast peale nende ridade kirjutaja ja selle õe ühes kahe lapsega, 150 miili Port-Elizabeth'ist eemal asuvad ta vend ja ema ning hra Andrei. Kapiilinnas asuvad ta onutüred Pödersonid ja hra Telg, Vörust, Stellenboschi juures hrad Fuchs ja Eigeter, East Griqualandis hra Muna. Veel asuvad Lõuna-Aafrikas eestlased hrad Klaase ja Pehap, kuid nende asukoht on teadmata. Eestlaste vähesuse tõttu pole mõtet siin ühingut asutada.

Teateid Alžiiri eestlastest.

Eestlasi elab Alžiiri linnaas 8—9 inimest. Mõned nendest on juba kauemat aega seal ja vastavalt ka sellele enam-vähem heale järjele saanud. Nii elab rahuloldavalt Felix Königsberg, kes seal varem tegutses hotelli direktorina. Alles hiljuti külastas teda ta vend P.-Ameerikast — Aleksander Königsberg.

Arhitekt Lüdиг Pärnust ja suure autogaraashi juhataja hra Pillar, kes abielus prantslannaga, on seal juba vanemaid elanikke. Endine EKA kinnitusseltsi agent Sein tegutseb Alžiiris ajakirjanikuna ning teeb lehtedele tõlketöid. Siis elavad seal veel hra Nagel abikaasaga ja alles mõõdunud kuu lõpul sinna sõitnud Tallinna ülesvõtja Bloviisch.

Praegu eestlaste asumine Alžeeriasse on raskendatud, sest töölouba välismaalastele ei anta. Kuid teatud kapitaliga võib oma käe peal töötada, selleks peab ikkagi olema töölouba Carte D'identité. Tööloa saamine on asumaade ministeeriumi poolt võimalik, kui isik ei ole poliitiliselt kahtlustatud. See toiming nõuab siiski 3—4 kuud aega ja niikaua tuleb olla politsei valve all. Seni kuni töölouba puudub, ei saa ka mingit äri avada.

Elu on Alžeerias umbes pool kallim kui Eestis. Palgad on ka selle järele 2 kuni 3 korda suuremad meie kodumaa töötasudest.

Kaubandus-Tööstuskojas võis näha uut Alžiiri linna plaani, mille järele tahetakse teostada suuri muudatusi sadama osas. Sinna tulevad tulevikus suured kaubamajad, tollimajad ning laduruumid, mis peavad kava kohaselt 5 aasta jooksul valmis olema. Ehitustööd käivad seal täies hoos ning seetõttu puuduvad seal ka töötatõõlised. Alžiir on moodne linn, mis ehitatud 10 aasta jooksul ja mis aina kasvab.

Väljarändaja peab tingimata oskama prantsuse keelt, sest ilma prantsuse keelela ei pääse asumaades kuigi kaugemale.

Ernst Feldt.

Argentiinas veel ikka majanduslik kriis.

Buenos-Airesi elu tahaks keerleada suurlinna tähe all, kuid millegipärast ta oma 2½-miljonilise elanikkonna arvu peale vaatamata ei küüni sellise tasapinnani, mida omavad Euroopa suurlinnad.

Siin tunned nii sageli kammitsaid seal, kus pole seda vaja ning kus meie, eurooplaste, mõiste järele peaks see olema — puudub ta.

Kuid kõik need, meile nii ebamäärastena paistvad nähted on seletatavad argentiinlasele nii omase kuuma vere ja vast liigagi temperamendirikka iseloomuga, mida ka arvesse võtavad siinsed võimud ning seetõttu on välismaalasel siin alul paljugi imestada.

Ei saa öelda, et oleks siin palju eestlasi praegu ilma tööta, sest eestlased kui siin hinnatud heade töömeestena on osanud hoida omi teenistuskohiti endale, kuid nii nagu praegu terves maailmas, annab ka siin tööpuudus end teravalt tunda.

Üldine tööstus ja kaubandus põeb unehaigust. Pilvelõhkujate ehitamise ajajärk on seisakus. Siin ja seal näed taeva poole kerkivat mõnd sarnast hiiglaehitust, kuid need on ikkagi üksikud.

Kui vast mõni eestlasist mõtleb siia sõita, siis kaalugu varemalt sada korda enne läbi, kas maksab kodumaalt lahkuda. Sest ka siin maksab see sõna: „Seal on hea, kus meid ei ole.“

Esimene ja ka peanõue aga olgu šeks igale sõitasoovijale: õppigu kõige esmalt ära hispaania keel ning omagu alul, kui ei taheta sattuda raskustesse, äraelamise võimalusi esimeseks aastaks. Selleks kulub äärmise kokkukohiu juures vähemalt Am. \$ 400.—500.

Teadku iga tuleja, et ei suuda teda aidata keegi, ning kooliraha võõra maa ja rahva tundmaõppimiseks peab maksma ikkagi igauks ise.

Muidu elame tähise all, nagu kõik, kes välja rännanud, „rikastuda ruttu“ ja tulla tagasi kodumaale, kus ikkagi on meie süda ja hing.

P. E—d.

End. minister Kartau Brasiilias.

Brasiilia eestlastel on saanud teateid, et endine Eesti haridusminister Kartau teenib Sao Paulos raudteevalitsuses võrdlemisi kõrgel ja vastutisrikkal kohal. Temale alluvad neli osakonna juhatajat mõnesaja teenijaga. Hra Kartau olevat oma kena majakene ja kena raamatukogu.

Eesti seltsi tegevusest hra Kartau senini osa ei ole võtnud, kuid seltsi tegelased, kel temaga sidemeid, tahavad teda paluda seltsi liikmeks ja ajakirja „Uus Kodu“ kaastööliseks.

Rio de Janeiro eestlaskond organiseerub.

Meie konsul Rudolf Ise Rio de Janeiro korraldab „Bar Alpinos“ 8. veebruaril väikese koosviibimise, et kokku tulnud eestlastega mõtteid vahetada, mil viisil oleks võimalik Rio de Janeiro eestlasi organiseerida. Huvi selle küsimuse vastu oli kohalike eestlaste hulgas nii suur, et teade koosviibimisest eestlaste seas ruttu levis ja koosviibimisele kaugelt üle 50 isiku ilmus, vaatamata sellele, et oli kutsutud väike ringkond.

Otsustati korraldada korrapärane koosolek kõige lähemal ajal ning valiti ruumide otsimiseks eriline 7-liikmeline toimkond, kes järgmisel päeval kogunes konsuli juure aruandmiseks ruumide saamise võimaluste üle.

Ka pöörati „Uus Kodu“ haruseltsi loomise asjus Sao Paulo Eesti seltsi „Uus Kodu“ juhatuse poole, paludes seda küsimust otsustada peakoosolekul.

Seni puudus Rio de Janeiro eestlastel oma organisatsioon, kuigi seal eestlasi on palju.

Harbiini eestlased Vabariigi aastapäeva pühitsemas.

Harbiini eestlased korraldasid Vabariigi aastapäeval koosviibimise, mille avas Eesti konsul hra Johannes Sütt päevakohase kõnega. Peale konsuli kõne esinesid ooperilaulja pr. L e m e n t y, kelle ettekannetes olid ka eesti laulud, ja pr. G r a f, kes klaveril ette kandis popurii viisidest. Mõned laulud kandis ette ka Harbiini Eesti kolooni laulukoor.

Peale koosviibimise offitsiaalse osa oli korraldatud pidulistele ühine einelaud. Öhtusöögile järgnes tants ja teised lõbustused.

Kuigi Harbiinis elavate eestlaste arv on võrdlemisi väike, nad siiski korraldavad tähtsamate sündmuste puhul ühiseid koosviibimisi, mis seob neid üheks tugevaks Eesti perekseks.

Eestlased Shanghais kõik enamasti headel kohtadel.

Shanghai Eesti konsul hra Paul Rumberg saatis Välis-Eesti ühingule andmed Shanghais ja Hiinas elavate eestlaste kohta.

Shanghai konsulaar-piirkonda kuuluvad kõik Eesti kodanikud Hiinas, välja arvatud Mandshuuria provints (konsulaat Harbiinis). Kuna Shanghai on suurim ja tähtsaim linn Ida-Aasias, on tema konsulaar-tegevuspiirkonda koondunud Eesti kodanikud ka Jaapanis ja Filippiini saartel.

Kõige rohkem eestlasi asub Shanghais, nimelt 125 hinge. Väljaspool Shanghaid

Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi esindajad Lutsi eestlaste perekonnas.

ja Jaapanis ning mujal Hiinas elab 44 eestlast.

Huvitav on märkida, et sealsed eestlased on pea eranditult headel kohtadel. Nii on Hiinas eestlasi leida, kes isegi end maksma on pandud tublite ärimeestena või jälle vastutavatel kohtadel linna- ja omavalitsusasutustes.

Ametite järgi on eestlasi Hiinas:

Kaugesõidu kapteneid	14 eestlast
Äriialal tegutsevaid	11 "
Äriteenijaid ja teenijaid	13 "
Raamatupidajaid	8 "
Inseneri ja mehaanikuid	13 "
Misjonäre	4 "
Kooliõpetajaid	4 "

Peale nende on veel Hiina eestlaskonnas 2 pangadirektorit, 2 näitlejat, 1 hambatehnik, 1 postkontori ülem ja 1 professor.

Kuigi seal omal ajal tegutses Eesti selts, on selle tegevus nüüd soigus, sest kohalikul võimul ei luba seltsil tegutseda. Siiski korraldavad sealsed eestlased, eesotsas konsul Paul Rumbergiga, vabariigi aastapäevadel omavahelisi koosviibimisi ning muid õhtuid, millest osavõtt on alati väga elav ja huvitav.

V. Padva ja L. Juhti edu Ameerikas.

Käesoleva aasta veebruaris esines Ameerikas viibiv Eesti klaverikunstnik Vladimir Padva New Yorgi Chalif Hall'is iseseisva kontserdiga. New Yorgi lehed tõid noore kunstniku kohta väga kiitvaid arvustusi. Eriti kriipsutati alla ta sädelevat tehnikat ja tooni voolavust. Üks muusikaarvustaja kõrvutas V. Padva't kuulsa Vene klaverikunstnik Rachmaninoviga selle parimsa õitseeas. Kontserdil viibis ka palju kaasmaalasi-eestlasi.

V. Padva kutsel siirdus mõne aja eest Ameerikasse ka Eesti kontrabassikunstnik Ludvig Juht. Väheste maailma kontrabassikunstnike hulgas on L. Juht silmapaistvamaid.

Ameerikas kavatseb L. Juht korraldada koos klaverikunstnik V. Padva'ga rea kontserte. Kuuldavasti ongi V. Padva juba New Yorgis vastavad ettevalmistused teinud kontserdi korraldamiseks.

Lutsi eestlased organiseeruvad.

Nende ridade kirjutaja koos Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi juhatuse liikme hra G. Engelbrechtiga külastas märtsikuu algul k. a. R. E. H. ja A. seltsi ülesandel Latgallias, Lutsi maakonna, Nersa valda Greki külla eestlasi. Külaskäigu põhjustas Greki eestlaste R. E. H. ja A. seltsile saadetud soovivaalduks Riia seltsi osakonna avamiseks nimetatud külla. Seltsi juhatust saatiski siis kaks oma esindajat kohale olukorraga tutvuma.

Selgituseks ja meeletuletuseks lubatagu siinkohal paar sõna Lutsi maarahvast. See killuke Eesti rahvast on nende oma teadmise järele praegusesse Läti vabariigi piiriäärseesse Lutsi maakonda (end. Viitebski kubermangu) toodud „Rootsi kuninga maalt“, s. o. ajal, mil meie rahvas oli Rootsi valitsuse all. Kaunis tõenäoline on, et see sündis suure Põhja sõja ajal, mil venelased Eestimaad laastasid ja röövisid ning vange võtsid, ka nad müüsid Poola mõisnikele. (Sel ajal oli Lutsi maakond Poola valitsuse all). Niiviisi on siis ka nähtavasti üks suurem salk õnnetuid vange Lõuna-Eestist (Lutsi maarahva keel on lähedane L.-Eesti murrakule) sattunud ülalnimetatud asukohta. Tänu sellele, et nad eemal olid kultuurimõjudest, jäädes algelisele haridusjärjele, ning osalt ka vist sellele, et vahetasid Luteri usu Rooma-katoliku usuga, on nad pääsenud viimase ajani ümberrahvustamisest.

Lutsi maarahva avastajaks oli 1894. a. dr. O. Kallas, kes nende üle kirjutas eriraamatu. Läänud aastasaja lõpul olevat Lutsi maarahvast olnud 5000 hinge ümber, kellest suurem osa asub Põlde ja Nersa valdades.

Praegu on maarahvas rahvuslikult ärkamas. Kahjuks on aga eesti keele oskus jäänud õige väikeseks. Vanemad inimesed — 35—60-aastased — veel räägivad eesti keelt, kuid noorem põlv ei oska sugugi. Sellepärast on hädatarvilik, et kõige kiiremas korras Lutsimaa eestlaste jaoks avataks eesti õppekeeleaga koolid, või et vähemalt sisse seataks eesti keele tunnid olemasolevatesse koolidesse eesti rahvusest lastele, seda enam, et rahvas seda väga soovib. Kohapealse ergutajana ja asja läbiviijana peaks aga olema organisatsioon — kas iseseisev eesti selts või Riia Eesti seltsi osakond.

Riia Eesti Har. ja Ab. seltsi esindajatel Lutsi maarahvaga kokkupuutumisest jäid kõige paremad muljed. Eriti noorsugu on idealistlik ja karske.

J. V.

Mitmesugust.

Eesti kirjandust Välis-Eesti organisatsioonidele.

Välis-Eesti ühingu poolt korraldatud eestikeelsete raamatute korjandus on võrdlemisi häid tagajärgi annud. Peaaegu kõik kirjastusühisused Tallinnas ja Tartus on annetanud ühinguale mitmesugust kirjandust, kokku üle 4000 raamatu. Kirjastusühisuste lahkkel vastutulekul võimaldus ühingul täita 2. Ülemaailmsel Välis-Eesti kongressil vastuvõetud resolutsiooni, mille põhjal kavatseti täiendada V.-E. seltside raamatukogusid eestikeelsete kirjandusloodetega.

Eestimaa Lutheruse usu õpetajate selts annetas lisaks veel 720 vaimuliku sisuga raamatut.

Juba 31. jaanuaril New Yorki sõitnud ühingu liige pr. Helene Rea kaudu saadeti P.-Ameerika organisatsioonidele kuus komplekti*) raamatuid, mis hästi kohale jõudsid.

Vabariigi aastapäevaks Riiga, Aluksne ja Kaunasesse sõitnud ühingu liikmete kaudu saadeti eelinimetatud linnades asuvatele Eesti organisatsioonidele raamatuid.

16. märtsil sõitis ühingu aktiivne liige hra Konstantin Kalamees üle Londoni Sydneysse, viies endaga kaasa ühe komplekti raamatuid Londoni Eesti seltsile ja ühe komplekti Sydney Eesti seltsile.

Välis-Eesti ühingu eluaegne liige hra August Lepp, kes 3. aprillil sõitis New Yorki, viis ühe komplekti kirjandust Helsingi Eesti seltsile ja sama palju raamatuid Stokholmi Eesti seltsile. Kuna Ameerika Eesti Liidu juhatus P.-Ameerika Eesti organisatsioonidele veel lisaks raamatuid palus, saatis ühing hra Lepaga veel kuus komplekti Eesti kirjandust New Yorki. Sellega oleksid kõik suuremad Välis-Eesti organisatsioonid raamatutega varustatud. Ainult Lõuna-Ameerika Eesti seltsidele ei ole nii pea võimalus raamatuid saata, kuigi ka nendele organisatsioonidele määratud raamatud juba pakitud on, sest L.-Ameerikasse sõitjaid on õige vähe ja saatekulusid ei jõua ühing kanda. Kuid loodetavasti õnnestub V.-E. ühingul lähemal ajal ka Sao-Paulo Eesti seltsi ja Buenos Airesi Eesti seltside palveid rahuldada. Samuti saab ka Berliini Eesti selts ja Pariisi Eesti selts lähemal ajal raamatuid.

Raamatute võimaldamine Eesti seltsidele on suure tänuga nende poolt kviteeritud. Organisatsioonid on ühtlasi ka palju intensiivsemat tegevust osutanud nii Almanaki

*) Üks komplekt sisaldas keskmiselt 150 raamatut.

kaastööde suhtes kui ka ühingu arvetes tasumises ning uute liikmete soovitamisel.

Välis-Eesti ühingu juhatus otsustas tulevikus sama tegevust jätkata ning üldse igal alal oma kaasabi pakkuda väliseestlaste organiseerimisel, et V.-E. seltsidele kergendada nende tööd.

Queenslandist Austraalias.

Rahakurs ja hinnad. Õiendus.

„V.-E. Almanaki“ IV, 1933. a. ilmus Queenslandi üle (Austraalias) kirjutis pealkirja all „Sigade ja jäneste paradisi“, mis äratas rohkesti huvi. Kuna Austraalia naelsterling erineb Inglise naelast, siis on tulnud mõnelt poolt järelepärimisi hindade üle Eesti kroonides arvatult. Üks austraalia naelsterling (sarnanevalt inglise rahasüsteemile) on 20 shillingut ja üks shilling 12 penni, seega on ühes naelas 240 penni. Praeguse kursi järgi on 100 inglise naela 127 austraalia naela; Eestis on aga austr. naela kurss 13.50 kr. (ingl. nael kr. 18.15). Vastavalt sellele on üks austraalia shilling 67½ eesti senti, kuna üks austr. penn võrdub umbes 5½ eesti sendile.

Ülalnimetatud kirjutisse on sattunud hindadesse paar trüükiviga, mida kirjutise autor G. Keremann palub õiendada. Sõja-aegne võihind on seal märgitud 21 shillingut, peab olema 2 shillingut. Lehma hinnaks on 10 n. 12 sh. 15 penni, peab olema 10—15 naelani. Jaapani puuvillane riie — 6½ shill. yard, peab olema 6½ penni, Austraalia riie 8½ sh. yard, peab olema 8½ penni.

Berliini eestlane rahuapostlina.

Berliini eestlane Johannes Kivi andis hiljuti välja saksakeelse brošüüri „Die XIV neuen Friedenspunkte“, mis on mõeldud desarmeerimise propagandana ja maailmarahu säilitamiseks, mille suhtes ta olevat tunnud muret juba tervelt kaheksa aastat.

Mainitud rahukavand on jagatud 14 ossa, n. n. rahupunktidesse, mis sisaldavad mõtteid Rahvasteliidu uuendamiseks, rahu jaluleseadmiseks terves maailmas, rahvaste kasvatusaineid, tollipiiride kaotamist, ühise keele õpetamist terves maailmas, milleks on peale emakeele mõeldud inglise keel, sõjariistade hävitamist jne.

Oma teose olevat hra Kivi saatnud „kõigile suurile poliitikule ja ajalehile maailmas“. Ka Rahvasteliidu sekretariaadi poolt olevat raamat võetud vastu ja asetatud raamatukokku . . .

J. Kivi tegutseb Berliinis rätsepatöökoja omanikuna.

Muudatusi välisesindustes ja nende aadressides.

Eesti vabariigi aukonsuli dr. Rudolf Peets'i uus aadress Marokos on: Marrakech-Guelis, Avenue Landais, villa „Nora“. Telegr. aadr.: Consulat Estonie Marrakech.

Aukonsuliks Sao Paulosse (Brasiilias) nimetati Finn B. Arnesen. Aadress: Sao Paulo, Rua Libero Padaro nr. 10; posti-aadress: Caixa Postal nr. 1926.

Konsuliks Amsterdamis (Hollandi) nimetati Eliaser de Vries. Aadress: de Ruyterkade 96—97, Amsterdam.

Asekonsuliks Los Angelesi (P.-A. Ühendriikides) nimetati Reginald Birdsall Olds. Aadr.: 1914 Raymond Ave, Los Angeles.

Rio de Janeiro eestlased passimaksust.

Rio de Janeiro eestlastel käib passimaksu tasumine üle jõu. Paljudel on aastate jooksul passimaksu maksmata, milline summa tõuseb mõnel 300—800 milreisini.

Nüüd otsustasidki Rio de Janeiro eestlased koos Sao Paulo eestlastega esineda palvega välisministeeriumile, et võlgnev passimaksu saaks kustutatud ja et passimaksu alandataks viie või kuue milreisi peale aastas.

Luuletaja Ernst Enno †.

7. märtsil s. a. suri Haapsalus kopsupõletikku luuletaja Ernst Enno. Ta on tuttav oma luuletustega, mis ilmusid kogudes „Uued luuletused“ (1909. a.), „Hallid laulud“ (1910. a.), „Valge öö“ (1920. a.) ja „Kadunud kodu“ (1920. a.). Ka üks proosaraamat on ilmunud ta sulest nime all „Minu sõbrad.“ Selles luuletaja avaldab mälestusi oma lapsepõlvest. Kadunu sündis 17. või 27 (täpne kuupäev pole teada) mail 1875. a. Valguta mõisas, Rannu kihelkonnas, kõrtsmiku pojana. Õppis Tartus Treffneri juures ja reaalkoolis. 1904. a. lõpetas Riia politehnikumi. Oli „Postimehe“, „Linda“ ja „Isamaa“ toimetuse liige. Teenis Tartu Vast. Krediitühisuses ja Valga Krediitühisuses. 1918. a. oli Valgas eesti keskkooli juhataja. 1919. a. määrati ta Läänemaa koolinõunikuks, millisel kohal ta püsis kuni surmani.

Kalifornia eestlane Juhan Wenzel †.

Hiljuti sai õnnetumalt surma 73-aastane Kalifornia eestlane Juhan Wenzel. Teda jäid leinama kaks täiskasvanud poega. Matus oli Inglewoodi kalmistul 24. veebruaril.

Eestlased kodu- ja välismaal.

Armastage oma kaunist kodumaad, õppige teda tundma ja tehke selleks ainus õige võimalik samm — lugege „Turismi Teatajat“ ja astuge liikmeks Eesti Turistide Ühingusse mis võimaldab teil rännata igal pool, igal ajal ja minimaalsete kuludega. — Liikmemaks aastas on Kr. 2.—. Liikmed saavad hinnata igakuu ilmuva ühingu häälekandja „Turismi Teataja“ ja peale selle hulk soodustusi sõitudel, ööbimistel ja ostudel kauplustest. Ühing palub igat isamaad armastajat eestlast saata ülesvõtteid ja kirjeldusi kodumaa kaunistest, ajaloolistest ja tähelepanuväärilistest kohtadest. Eesti Turistide Ühingu aadress: Tallinn, Rütli tän. 2.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

21. märtsil k. a. pidas Välis-Eesti Ühingu oma peakoosoleku Tallinnas, Seltskondlikus Majas.

Välis-Eesti Ühingu esimees hra J. Kristelstein andis ülevaate ühingu 1933. a. tegevusest, mainides, et Välis-Eesti ühingu tegevus on kogu aruandeaasta kestel seisnud tõusu tähe all ja möödunud tegevusaasta on olnud viljakamaid kogu ühingu kestvusel. Ta oleks võinud olla veelgi viljakam, kui oleks rohkem varalisi abinõusid, mis oleksid võimaldanud ühingu büroo koosseisu suurendamist.

Aasta esimene pool möödus ühingul II ülemaailmlise Välis-Eesti kongressi tähe all, mis oli suursündmuseks mitte ainult ühingule ja väliseestlastele, vaid kogu Eesfile, kuna see oli õieti esimene vajaliku ettevalmistusega väliseestlaste kongress. Kuna kongress toimus ühenduses meie teise üldrahvusliku suursündmusega, juubeli laulupeoga, siis kogunes selle tõttu rohkel arvul väliseestlasi kodumaale.

Väliseestlastele ei võinud jääda kahe silma vahele, et ühingu tegevus kõigiti oli suunatud selleks, et neile kodumaale saabumisel ja siinviibimisel osaks sai sõbralik kohtlemine ning ei leidnud aset suhtumine neisse kui kodumaa võõraslastesse. Väliseestlaste suuremal hulgal kodumaale saabumises ilmes, kuivõrd tervitatud olid ühingu poolt juba varem sissesetatud igakuulised perekondliku iseloomuga koosviibimised ja ettekannete õhtud. Väliseestlastele, kellel puudus kontakt meie seltskonnaga, leidsid seda suurel määral neil koosviibimistel.

Peab tähendama, et ajal, mil leidis aset väliseestlaste hulgaline kodumaale saabumine, nende osavõtt meie rahvuspidustustest ja ülemaailmsest kongressist, Välis-Eesti sedavõrd kodumaal tähelepanu leidis, et tervelt paari kuu kestel igapäev ajakirjanduses võis leida kirjutusi väliseestlastest ja ühingu tegevusest.

Ühingu liikmete arv on siit peale eriti hoogsat tõusu näidanud. Ka on ühingu eluaegsete liikmete arv möödunud aastal juba kümnene tõusnud.

Ühingu liikmetest on praegu enamuse kodumaa eestlased. Oleks soovitatav, et just väliseestlased astuksid liikmeteks, mille tõttu ühingu tegevuspiirkond muutub suuremaks ja sellega ka organiseeritud väliseestlaste arv kasvaks. Peab mainima, et just möödunud aastal ja käesoleva aasta alul astusid õige palju väliseestlasi ühingu liikmeteks. Liikmeid on ühingul praegu üle

terve maailma ja liikmete võrk muutub ikka tihedamaks.

Ühingu varaline seisukord on tuntuvalt paranenud, arvesse võttes, et ühingu tegevuse üldise tunnustuse tõttu ka ühingule osutatud olgu rahalised või muud toetusel on tõususuunda näidanud, mille läbi ühingul edaspidi kindlasti avanevad suuremad võimalused oma suures ja laialdases rahvuspoliitilises töös väliseestlaste hulgas.

Ühingu büroo on möödunud aasta lõpul ja käesoleva aasta alul pööranud erilist tähelepanu sellele, et luua võimalusi V.-E. organisatsioone varustada suuremal hulgal kodumaa kirjanduse toodetega. See on rõõmustavaid tagajärgi annud. Senini on ühingule annetanud kirjastused kokku üle 4000 raamatu, nende hulgas komplekte mitmesugusel arvul. Suur osa sellest on juba laiali saadetud peamiselt P.-Ameerika V.-E. organisatsioonidele. Annetusi tuleb päev-päevalt veel juurde, eriti on loota saada välisministeeriumi kaudu suuremat kogu koolikirjandust. Kõik see võimaldab lähemas tulevikus täita kõigi väliseestlaste hädavajalikke tarvidusi kodumaa kirjanduse järele.

Kongressi otsuse kohaselt püüti korraldada eseseisvuse aastapäeval rahalist kirjandust Välis-Eesti heaks, kuid esmakordsena andis see väikseid tagajärgi. Korjandusest saadud summa oli määratud kirjanduse saatekuludeks.

Juba varemalt oli mitmelt poolt organiseeritud väliseestlaskonnas avaldatud arvamusi, et häälekandjat Välis-Eesti Almanakki tuleks tihedamini välja anda, võimalikult kord kuus, et sellega võimaldada värskemaid teateid väliseestlastele. Juhatuse seda käesoleva aasta alul kaaludes otsustas tänava Almanakki välja anda kuus korda aastas, endise nelja asemel. Kui osutub, et Almanakil on vajalik minek ja kulud end tasuvad, siis arvas juhatus võtta tuleval aastal kaalumisele küsimuse Almanakki edaspidi kuukirjaks muuta.

Juhatus on pidanud m. a. 19 koosolekut, organiseeriv toimikond 9 koosolekut, pidu-toimikond 14 koosolekut ja koosviibimisi on korraldatud 7.

Lõppeks märkis esimees, et ühingu tegevus seisab kindlasti tõusu tähe all. Kuid ühingu büroo, mis küll on suurbüroo oma tegevuselt, koosneb faktiliselt praegu ainult ühest asjaajajast ja ei suuda küll rohkem töötada. Töö suurenemisel tuleb kindlasti ka tööjõudu suurendada. Juhatusel on olnud õnne büroo jõudude valikul: eluaegne liige hra A. Nippak, kes kuni aruande

aasta keskpaigani bürood juhtis, kelle suurepärasest tööjõudu oleme mitme aasta kestel tundma õppinud, pidi isiklikkudel põhjustel ühingu tööst loobuma, mida tuleb kahetseda. Peab talle aga tänulik olema, et ta enese asendajana ja abilisena juba varemalt ühingu tööle kutsus samuti esmajärgulise tööjõu hra B. Tiido. Ühingu praegune sekretär hr. B. Tiido on töötanud ühingu kasuks päevad ja ööd ning ühingu asjale vaadanud alati kui oma isiklikule, panemata rõhku väikesele töötasule, mille- ga on teeninud täiel määral ühingu kiituse.

Teiseks kandis ette ühingu sekretär B. Tiido ühingu rahalise aruande 1933. a. ühingu varanduslik seis näitas 31. detsembril 1933. a. aktivas ja passivas Kr. 2840.36. Ühingu tulu ja kulu oli möödunud aastal tasakaalus Kr. 7887.05.

Võeti vastu 1934. a. eelarve tasakaalus Kr. 7630.—, millest Almanaki eelarve osa on Kr. 3400.— ja ühingu — Kr. 4230.—.

Sekretariaadi töö on möödunud aastal suuresti paisunud. Kirjavahetus on tõusnud võrreldes eelmise aastaga kahekordselt. Eriti hoogne on kirjavahetus liikmetega. Liikmete arv on m. a. kasvanud 127 võrra, koosoleku silmapilgul oli liikmeid 432. Sekretariaat on m. a. jooksul võimaldanud palju informatsiooni, kirjalikult, telefoni teel, suusõnaliselt ja ajakirjanduses. Väliseestlaste vastuvõtmisel ja ärasaatmisel on sekretariaat olnud esitatud m. a. 72 korral. Õige paljudele väliseestlastele on korraldatud nende tolliasjad ja abiks oldud vahetaliitajana meie ametasutustes. Liikmeteks on õige visalt laekunud, kuid eelmise aasta eest saadaolevad liikmemaksud on osalt tasutud käesoleval aastal.

Ühingu suhe ametasutustega on eeskujulik ning ametasutused on suurel määral ühinguale igal võimalikul alal vastu tulnud. Kuna ühing omab juba teatava populaarsuse ja teda laiemates ringkondades tuntakse, on ühingu esinemine suuri edusamme teinud. V.-E. Almanaki sisukust on läinud korda kaastöö suurenemisega järjekindlalt tõsta. Uus meetod Almanaki müügi- korralduses on häid tagajärgi annud. Nimelt saatis ühing varem kõikidele V.-E. organisatsioonidele Almanakke komisjoni müügiks. Nii ei saanud ühing kunagi selget pilti seltside müügi võimalustest ja raha müüdid Almanakkide eest laekus visalt. Möödunud aastal palus ühingu juhatuse ringkirjaliselt kõiki Välis-Eesti organisatsioone koguda oma liikmete seas tellimisi Almanakile või ise tellida teatud arv ning neid kas müüa või jagada oma liikmetele. See moodus on annud rahuldavaid tagajärgi. Suur osa V.-E. organisatsioonidest on Almanakki suuremal või vähemal arvul tellinud.

Välis-Eesti seltside koostöö on olnud elav ning kirjade peale on alati korralikult vastuseid saabunud, välja arvatud mõned väiksemad organisatsioonid. Eriasti aktiivsust on avaldanud ühingu usaldusesindajad, kes viibides väliseestlaste koondiste juures, on võimaldanud laialdast informatsiooni ühinguale.

Tuleviku eesmärgid ja ülesanded on avaldatud kongressi resolutsioonide näol Välis-Eesti Almanakkides.

Suvekoolide ja pühapäevakoolide, samuti ka kursuste korraldamise peaksid võtma kõik organisatsioonid päevakorda. Koolikirjandust on võimalik saada õige suurel hulgal ja kõikide organisatsioonide soov rahuldada.

Kiriku- ja usuelu korraldamine on jäänud tahaplaanile, ainelistel võimalustel puudumisel. Sügisel kavatseb õpetaja Bruno Ederberg külastada P.-Ameerika eestlasi ja ühing on juba eeltöödeks astunud vastavaid samme.

Aprillikuu lõpul kavatsetakse välja anda II ülemaailmse Välis-Eesti kongressi album, milles oleks jäädvustatud kongressi andmed ja ära toodud ka kõikide Välis-Eesti organisatsioonide ajalood ja ülesvõetud juhatustest jne. Senini on kaastööd saadetud õige palju ja isegi eeltellimisi on tulnud rohkesti, juba üle saja. See näitab, et väliseestlased on väga huvitatud albumist kui koguteostest, mis kajastab nende tegevust ja elu-olu.

Kokkuvõttes tähendas ühingu sekretär, et ühingu sekretariaat on alati püüdnud, vaatamata kitsastele ainelistele võimalustele, ühingu ülesandeid täita ja kõikide soov rahuldada ning loodab ka tulevikus sellega toime saada.

Kuna põhikirja kohaselt juhatuse valimised toimuvad iga 3 aasta järele, siis on järgmised juhatuse valimised tuleval aastal. Revisjoni komisjoni valiti endised liikmed tagasi, kuhu kuuluvad: hrad J. Lorenson, H. Thalberg ja J. Vink.

6. märtsil kõneles omavahelisel koosviibimisel ühingu liige hra J. H. Maide teemil: „Pilk väliseestlastele.“ Referent tõi näiteid, kui suur % väliseestlastest asub laialipillatult üle terve maailma ja kuidas nad on organiseeritud. Kõnele järgnesid läbirääkimised.

3. aprillil esines huvitava loenguga Chicagos kolledshi (üliskooli) lõpetanud dr. Elisabeth Judas teemil: „Tänapäeva Ameerika ja meie.“ Koosviibimine oli õige elav ja osavõtt eriti suur. Dr. E. Judas lahkus kodumaalt 7. aprillil, sõites tagasi Chicagosse ning lubades laialdast propagandat teha eesti saaduste tutvustamiseks maailmanäitusel. Peale kõnet esines lauluga ühingu liige pr. Agnes Krull. Ühingu esi-

mees hra J. Kristelstein tutvustas lühidalt koosviibijaid ühingu tegevusega, andes ühtlasi üle uutele eluaegsetele liikmetele nägusad diplomid. Eluaegseteks liikmeteks astusid hrad kaubanõunik Raf. Haarla (Soomest) ja Harald Thalberg.

Ühingu liikmeskond välismail on näidanud suurt kasvu. Viimaste kuude jooksul on nende arv ületanud isegi kodumaal juuretunud liikmete arvu. Viimase kahe kuu jooksul on astunud ühingu liikmeteks:

Allas, Erik, äriomanik, Riia.
Hendrikson, Rudolf, üliõpilane-ametnik, Riia.
Johannoff, Artur, ärimees, Riia.
Judas, Elisabeth, loodus-arstiteaduse doktor, Chicago.
Jänes, Peeter, advokaat, Rapla.
Kansman, Bernhard, Detroit.
Karp, Nikolai, üliõpilane, Riia.
Karsna, Karl, äriomanik, Riia.
Kits, Voldemar, tööstur, Helsingi.
Klaas, E., viitsekonsul-ärimees, Helsingi.

Kodil, Helene, Los Angeles.
Kukk, Hans, maksudevalitsuse direktor, Tallinn.
Lang, Marie, diplomeeritud helikunstnik, Tallinn.
Linholm, Aurelie, majaomanik, Tallinn.
Loorits, Rudolf, lukuseppmeist., Tallinn.
Lorenzson, Rudolf, trükikoja juhataja, Riia.
Mahoni, August, notar, Tallinn.
Murs, Aleksander, meremees, Tallinn.
Mänd, Alfred, äriomanik, Helsingi.
Neuhaus, August, prokurist, Tallinn.
Norra, Louis A., Sydney, Austraalia.
Nõmmisto, Karl, panga sekretär, Nõmme.
Pabson, Valter, ärimees, Riia.
Pilder, Edgar, metallitööline, New York.
Poska, Leo, mereväe ohvitser, Suurupi.
Puur, Robert, ärimees, Helsingi.
Reding, Ludvig, ärimees, Riia.
Saar, Konstantin, äriomanik, Riia.
Sonin, Elmar, advokaat, Tallinn.
Veerman, Ernst, ajakirjanik, Tallinn.
Vilop, Peeter, ametmeister, Riia.

Väliseestlased ja

D-E. Ühingu liikmed

Soovitage oma häälekandjat ka kõikidele oma tuttavatele ja sõpradele. ● Välis-Eesti Almanak ilmub 6 korda aastas ja tema tellimisehind on: välismaale \$ 1.—, kodumaale kr. 2.—. ● Toimetuse aadress: Tallinn, Vana Posti nr. 8 ehk postkast 100, tel. 426-60.

Vastutav ja tegev toimetaja : *Ed. Riisman.*

Talitusjuht : *B. Tiido.*

Toimetus : *V. Ernits, J. Jaik, A. Nippak.*

Väljaandja : *Välis-Eesti Ühing*, V. Posti 8, Postkast 100, Tallinn. Telef.: 426-60.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1934.

Sild kodumaale

on ehitatud nendel väliseestlastel, kes loevad juhtivaid Eesti lehti:

Vaba Maa

Ilmub iga päev ja annab täieliku ülevaate elust-olust Eestis ning välismaal. Moodsam kodumaa leht. Rikkalik sündmuste kroonika. Üle tuhande kaastöölise. Iga päev hulk pilte. Gori vaimukad karikatuurid. Tellimishind välismaale 1.15 dollarit kuus.

Maa Hääl

on iseseisev maarahva ajaleht, mis ilmub kolm korda nädalas ja kus vastukaja leiavad kõik maaelaniku mured ja rõõmud. Kodumaa poliitilise elu valgustamine ilma kõrvaliste mõjutusteta. Maa Hääl toob juhatusi asjatundjatelt igapäevaseks tööks ja annab oma lugejaile head ajaviidet. Odavam kui teised maalehed Eestis. Tellimishind välismaale —.35 dollarit kuus.

Rahvaleht

valgustab kolm korda nädalas Eesti elu põnevamaid nähtusi köitval, kaasakiskuvall kujul. See on ajaleht kõigile. Tellimishind 3 kuuks 1.15 dollarit, 6 kuuks — 2.25 dollarit.

Esmaspäev

on kõige sobivam leht eestlastele välismaal. Toob iga nädal huvitavaid kirjutusi ja pildirohke ülevaate kodumaa sündmustest. Palju eesti nalja. Tellimishind 6 kuuks —.90 dollarit.

Perekonnaleht

pildiajakiri, ilmub iga laupäev värvitrukis. Põnevad romaanid ja lühijutud. Tellimishind 6 kuuks 1.45 dollarit.

Tellimised saata: O.-ü. „WABA MAA“ peatalitus, Tallinn, Eesti.

AKTSIA-SELTS

„ODOR“

Suurim parfümeeria-kosmeetika, majandus ja kontoritarbete, maitseainete ning arstimisabinõude vabr. Eestis.

Soovitame: tinte, kirjalakke, kontoriliime, lõhnaõlisid ja kölnivett Chypre, Königslieder, Pompadour, Bouquet ja teisi puudreid, Odor hambapastat ja pulbrit

Ostke, toetage kodumaa tööstust!

„Meie Tee“

on ainukene Põhja-Ameerika eestlaste kuukiri. Huvitavad kirjutised eestlaste elust Ameerika linnades ja sisemaal.

Toimetus ja talitus:

310 Lenox Ave., New-York, N. Y.

Välismaal

Üksiknumbri hind: 10 Am. senti
Aastatellimine: 1 dollar

Eestis

Üksiknumbri hind: 20 senti
Aastatellimine: Kr. 2.—

Tellimiste vastuvõtmine Eestis:

Välis-Eesti Ühing

Postkast 100, Tallinn,

G. Paju, Harju t. 43 ja Balti jaama raamatukapp, Tallinn.

Ühisus
„Estonia Eksporttapamajad“

Tallinnas

Eksporteerib igasuguseid lihasaadusi.

SAKU õlletehas

A.-S.

**Õlu ja
mõdu**

PEALADU: Tallinn,
Suur Kloostri 10/12.

Telef. 437-36, 437-38.

Nõudke ainult!

Tuntud

Kaubamärk

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL
seepi

Kõrgemas headuses tua-
lettseep vistrikute, tedretäh-
tede, päikese põlendiku ja üle-
liigse higistamise vastu.

Teeb naha siledaks ja
pehmeks.

Müük apteekides, rohu- ja
teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Riigi Põlevkivitööstus

JUHATUS JA MÜÜGIBÜROO

Tallinn, Valli 4.

Telegr. aadress: „PEAPÕLEVKIVI“.

Telefonid: 450-85 ja 450-62.

Panga arved: Eesti Pank — Tallinn

Kredit Pank—Tallinn

Posti jooksev arve nr. 296.

KAEVANDUSED JA ÕLI- JA
BENSIINIVABRIK

Kohtla-Järvel ja Kukrusel.

ÕLILADU Tallinna sadamas.

4 bensiinimüügi automaati Tallinnas,

1 bensiinimüügi automaat Kohtla-

Järvel, Tallinna Narva mnt ääres

Riigi Põlevkivitööstuse saadused:

Põlevkivi kütteks; **toorõli**; **kütteõli**; **bensiin**; **mootorpetrooleum**; **mootornafta**; **diiselnaftha**; **rasked õlid**; **bituumen** (Estobituumen) ja **asfalt-emulsioon** („Külm-asfalt“) teede tegemiseks, katusepapi- ja kateeritööstustele ja isolatsioonitöödeks; **tolmuõli** teede tolmu sidumiseks; **immutsained** „Fenolaat“ ja „Estokarbolineum“ puu konserveerimiseks; **viljapuu-karbolineum** viljapuude pritsimiseks; putukamürk „Puttox“; **katuse-lakk** (katusetõrv); **raualakk** (asfalt-lakk) ja **asfalt-mastiks**.

10 suurt kuldauraha.

10 suurt kuldauraha.

KONSERVITÖÖSTUS

RUDOLF ANDERSON

asutatud a. 1906

TALLINN, Kotsebue 3.

Telefon 440-99.

Telegr. aadress: **Kilka.**

Valmistab ja ekspordeerib võistlemata hea-
duses parimaid **karbikilusid** „President“, **sprotte**
õlis ja tomais, Eesti **skumbriaid**, (soola- ja suitsu-)
lõhesid ja **siigu, kohasid, vimmasid** tomais
ja marinaadis, **angerjaid** ja **silmusid** gélées.
kilupasteeti tuubides. Eesti **sardiine**, **DELIKA-**
TESSKURKE, valgeid **seeni** (puravikke) ja muid
kala- ning aiavi ja-konserve.

Nõudke hinnakirju!

Nõudke hinnakirju!